

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Bindbetegnelse | Volume Statement:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

udg. af Herman Gram.

Breve fra Hans Gram : Etatsraad,
Geheimarchivar, Professor 1685-1748

Tillæg

Kjøbenhavn : V. Thaning & Appel, 1907

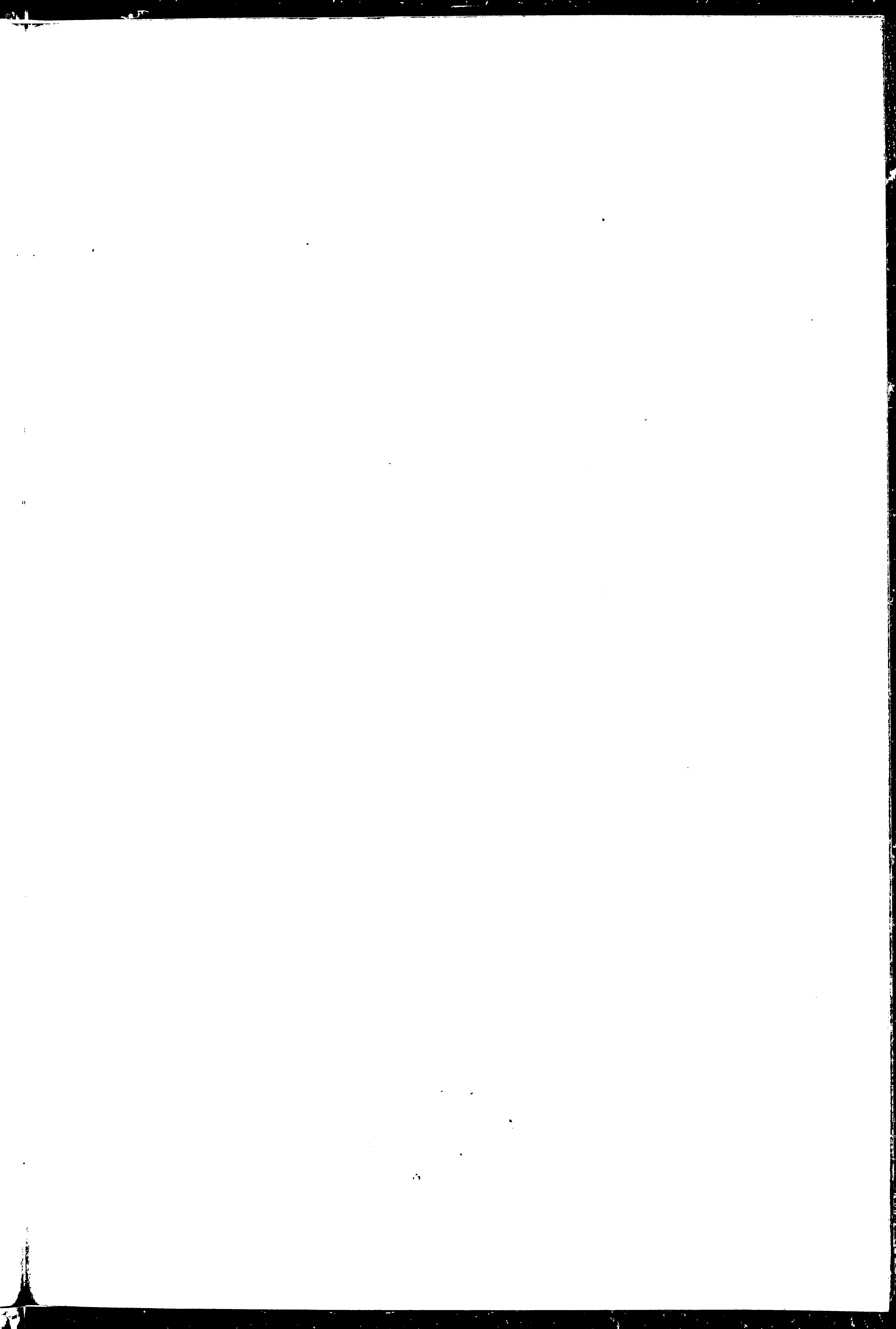
VIII, 315 s.

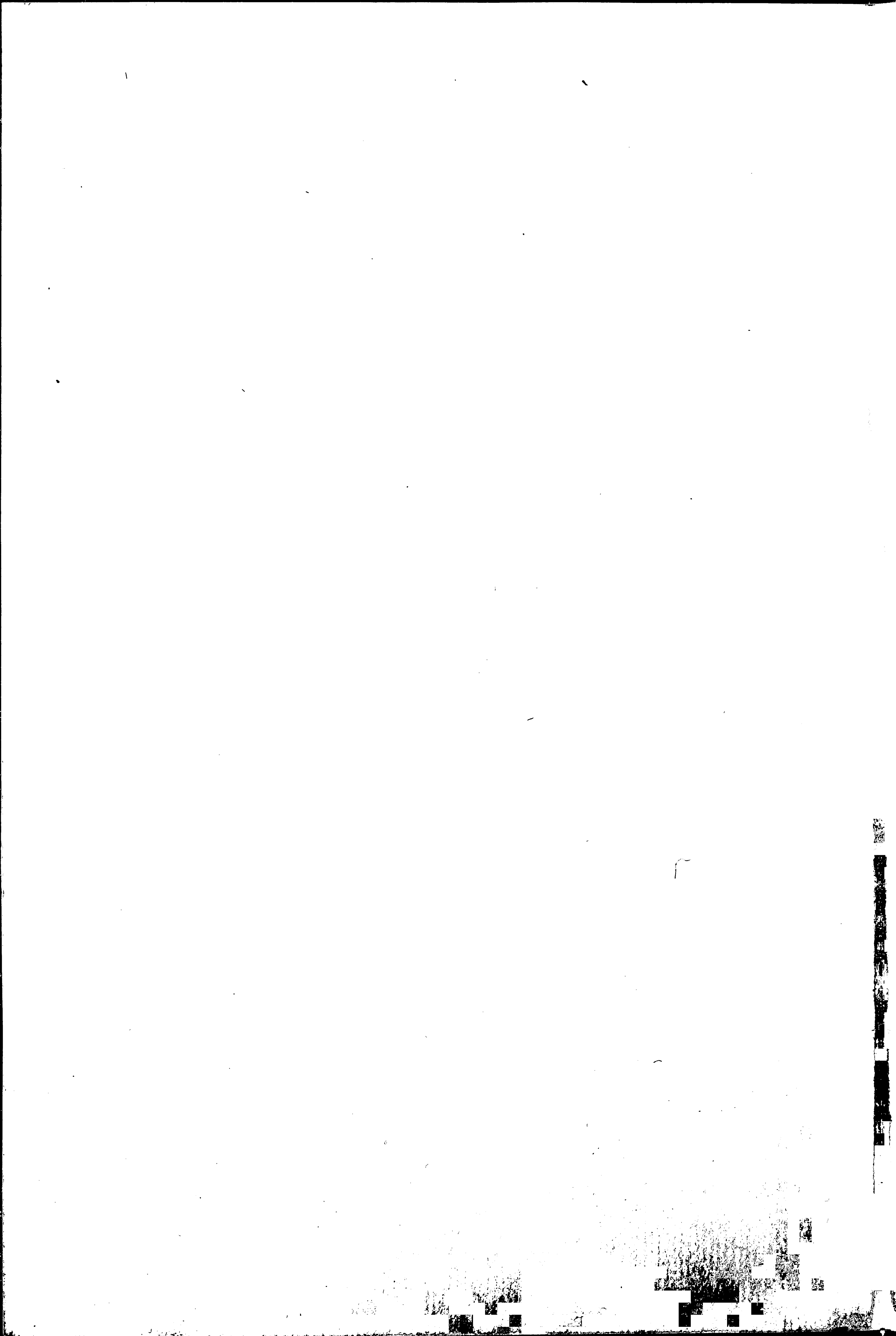
DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

BREVE FRA
HANS GRAM

ETATSRAAD, GEHEIMEARCHIVAR, PROFESSOR

1685-1748

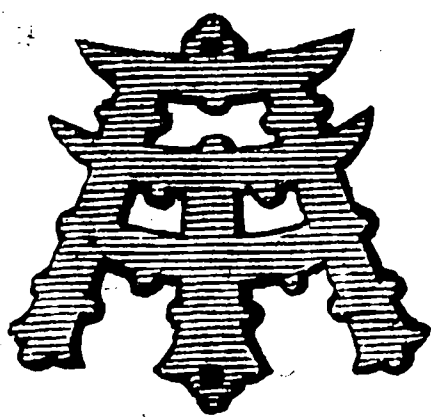
UDGIVNE

AF

HERMAN GRAM

KONTORCHEF I LANDBRUGSMINISTERIET

—
TILLÆG

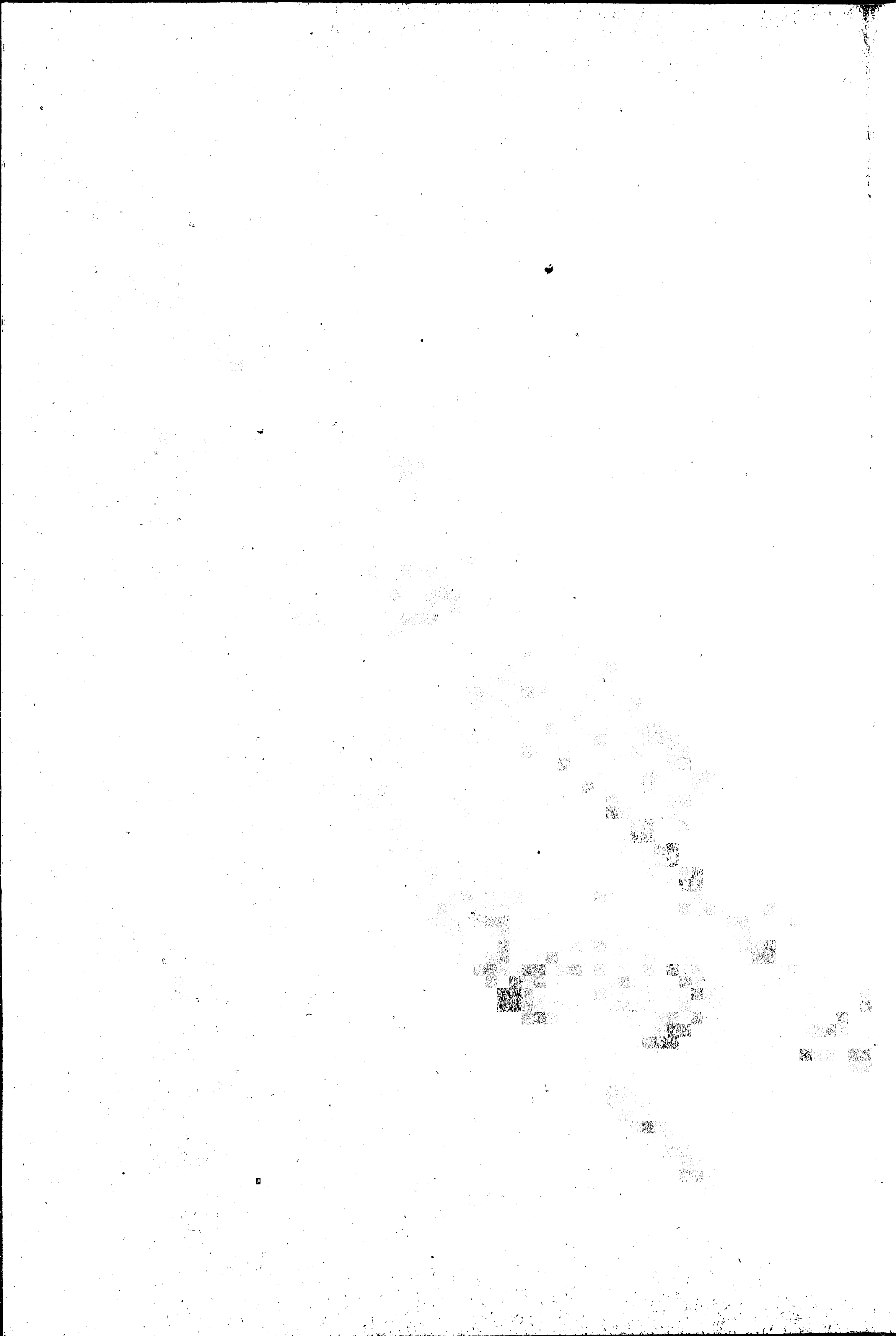

910 6 957
KJØBENHAVN

V. THANING & APPELS FORLAG

H. H. THIELES BOGTRYKKERI

1910

BREVE FRA
HANS GRAM

ETATSRAAD, GEHEIMEARCHIVAR, PROFESSOR

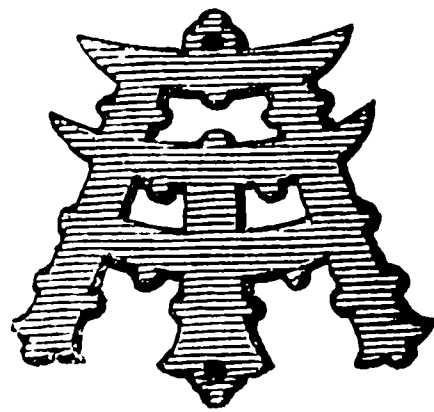
1685—1748

UDGIVNE

AF

HERMAN GRAM
KONTORCHEF I LANDBRUGSMINISTERIET

TILLÆG

KJØBENHAVN
V. THANING & APPELS FORLAG
H. H. THIELES BOGTRYKKERI

1910

Nærværende lille Hefte indeholder 18 Breve, hvis Tilværelse var mig ubekjendt, da jeg i Efteraaret 1907 udgav »Breve fra Hans Gram«.

Jeg bringer min bedste Tak til De Herrer Borgmester N. A. C. Andersen, Nørre-Sundby, Underbibliothekar Carl S. Petersen, Kjøbenhavn, og Landsarkivar G. B. Wad, Odense, der have henledt min Opmærksomhed paa disse Breve, samt til Familien Hammershaimb, der med saa stor Elskværdighed og Redebonhed har stillet Brevene til Landfoged Hammershaimb til min Raadighed.

Kjøbenhavn, den 19. December 1909.

H. GRAM.

Af de i Hovedsamlingen og dette Tillæg meddelte 179 Breve have 55 tidligere været trykte, (nogle dog kun i Uddrag). De ommeldte 55 Breve findes i følgende Værker:

Nr. 24, 38, 42, 45, 47, 48, 49, 52, 61 og 67

i Nyt Historisk Tidsskrift, VI, 1856.

Nr. 27, 28, 29, 30, 34, 64, 65, 68, 69, 70 (i Uddrag), 71, 72, 73, 75, 106, 107, 108 og 110 (i Uddrag)

i Odin Wolffs Journal, 1810.

Nr. 44, 113, 119, 124, 133, 135, 139, 146 og 152

i Suhms Nye Samlinger, IV, 1795.

Nr. 55, 56, 57, 58, 76, 79, 90 (i Uddrag), 120, 132, 136 og 142 (i Uddrag)

i Historisk Tidsskrift, IV, 1843.

Nr. 96 og 116

i Nye Danske Magazin, V, 1827.

Nr. 40

i H. C. Brasch: Vemmetoftes Historie 1859—63.

Nr. 151

i C. Bruun: Falsteriana, 1869.

Nr. 99, 101 og 111 (alle i Uddrag) i R. Nyerup: Rejser til Stockholm, 1816.

Endvidere er H. Grams Udkast til Brevet Nr. 131 trykt i Nye Danske Magazin, V, 1827.

*Til Landfoged Hammershaimb, Thorshavn*¹.

Edle og Høyfornemme Hr. Landfoged,
Høytærede Ven.

Deres sidste høytærede var af 21. September, som mig rigtigheden med alt andet tilskikkede er indløben. Hvorfor efter største skyldighed jeg mangfoldigen takker, og ynsker at Vor Herre vil lade sin Velsignelse i mange Aar over Dem og Deres gandske Huus continuere; og jeg fremdeles at maa blive Deres Ven til Gefald og tjeneste. — Hvorvit jeg haver kundet bragt til veye i den Randers-Commission, kand hosfølgende Document forklare; hvilket haver kostet meere end det var værd, (som af min General-Regning kand sees) og betyder noksom Magistraternes ubillighed paa saadanne Stæder; hvad der iøvrigt er ret eller galt i den Sterfboes Administration, maa Gud best vide; men jeg veed mange Exempler til deslige, at hvor folk haver ventet sig stor Arf, der have de maatt taget imod slig forklaring, som nu her gives. Den i forleden Sommer paakomne store Pengereduction² foraarsagede en stor Ulykke, Tab og forliis hos alle dem, som havde nogen penger staaende. Jeg fik en temmelig stor rap, saasom der vare indkomne for eet helt Aars Decanats-Indkomster hos mig (som er et Omgangs-Embede ved Universitetet,) til lige Deling imellem Conferentz-Raad Bartholin³ og

¹ Jørgen Frantz de Hammershaimb (1688—1765) var fra 1723 til sin Død Landfoged paa Færøerne. Han tilhørte en fra Schlesien indvandret adelig Familie. Hammershaimbs 1ste Hustru Eva Margrethe Røbring (1677—1727), Datter af Borgmester Johan Røbring i Næstved, havde første Gang været gift med Christian Arnoldsøn Dyssel, kgl. Fægtemester. Af dette Ægteskab var der to Sønner, de senere nævnte Arndt (Arnold) Dyssel og Herman Røbring Dyssel. Anden Gang ægtede Eva Margrethe Røbring Diderich Marcussen, Landfoged paa Færøerne, efter hvis Død 1723 hun ægtede Hammershaimb.

² Ved Forordning af 15de Juli 1726 fastsattes det, at de fra 1711 til 1725 inclusive møntede 12-Skillinger kun skulde gjælde 10 Skilling, og 6 Stykker af de i de samme Aar slagne 2-Skillinger kun 10 Skilling. Ved Forordningen af 31te Juli 1726 fastsattes det, at de fra 1713—1717 møntede 16-Skillinger kun skulde gjælde 15 Skilling. Disse Bestemmelser blev trufne af Regjeringen i Anledning af Møntstriden med Hamborg.

³ Caspar Bartholin (1655—1738), Professor ved Universitetet.

mig, og skulde ej deles førend til 1. Augusti; og just kom dette Slag paa, og gjorde Summen for os begge saameget desringere; at jeg ej skal tale om andre penge, som jeg fra 11. Junii havde in Cassa. Deres Lykke var det, at jeg af min Herres penge havde til samme 11. Junii udsatt paa en Vexel 300 rdlr., ellers havde derpaa og bleven tabt; thi alle vore penger vare i de tider blevne ulykkeligen til 12-Skillinger, hvilket mand altid holdt for den beste og redeste Mynt; altsaa gik det øvrige Tab løs paa Deres 285 rdlr., hvoriblant Sr Claus Povelsens 61 rldr. 2 fl 8 b var indberegnet. Der gaar da just 3 rdlr. 2 fl af hver 20 rdlr. og saaledes, da velbemældte Hr. Povelsen haver trækket med sidste Skib 45 rdlr. 2 fl , saa haver hand endnu en liden rest til gode. Hvad jeg var Sal. Gregers Møllers Sterfboe skyldig, haver jeg i mit sidste forklared; og derpaa haver hans Enke til een sin Correspondent her i Byen assigneret samme Summa, og den imod sit Brev og den annammendes Qvittering reent ud bekommet. I øvrigt haver jeg i samme Sterfboe gandske intet at fordre, og saaledes hvad det angaar. alting i rigtighed. Den nuværende Rectors Løn har jeg taget imod, og opført den paa min Herres Regning. Med Deres Obligation af Hr. Capit.-Lieuten. Stibolt¹ staar det saaledes til: Den ærlige Mand var ude med den Kongl. Esquadre for Reval tillige med den Engelske flode i fior Sommer². Paa retouren, da Vores endeel Skibe motte blive i nogle Dage ved Dantzic liggende, døde Sal. Stibolt, og blev i Dantzic hæderligen begravet. Enken er gaaen fra Arv og Gield, saasom der er af sidste slags mere end hun trøstede sig til at antage, er flyttet med Børnene af Huset; hvilket den Commanderende Chef d'Escadre Vice-Admiral Bilde, tog strax under god og lovlige Omsorg, og satte en Vagt ved Huset, som staar ledigt, saa det endelig er sikkert nok. Siden den tid haver det behaget Hans Maj. at gjøre den forandring i Anstalterne ved Divisionerne og Holmen, at Skifterne og Sterfboer ej skulde mere forrettes af Officererne, men af Holmens og Admiralitæts-Præsidenten, ligesom i Krigstider; hvorefter Vice-Admiral Bilde haver ogsaa leveret dette Stiboltske Sterfboe til Præsidenten Etats-Raad Foss³. Og haver Foss nu anfanget at føre det i rigtighed, og slaget Huset til Auction, saa mand faar see hvor dermed afløber. Jeg haver ikke forsømmet derfor at vigilere, og endeel ved Jens Bentzon

¹ Andreas Henrik v. Stibolt (1686—1726), gift med Sitzel Margrethe Tønnesdatter, død 1735.

² I Sommeren 1726 krydsede en engelsk Flaade sammen med en dansk-norsk Eskadre paa 8 Skibe i Østersøen i Anledning af Rygterne om et russisk Overfald paa Danmark. Den danske Eskadre anførtes af Kontreadmiral Michael Bille.

³ Niels Foss (1670—1751) var Præsident i Underadmiralitetsretten.

endeel selv taget den fornødne Kundskab; hvorefter jeg til 11. Martii sidstleden opsagde Capitalen hos baade Enken og Admiralitæts-Præsidenten Etats-Raad Foss; saa at vi ere derudi forsynede og sikre, som mand ogsaa næst Guds hielp bliver aldeles uden Skade paa det stæd, og saameget des mere, som der er en skikkelig og formuende Mand i Skipperboderne, der haver 200 rdlr. anden Prioritet efter min Herres Pant. Foss haver bedet mig om, at hand motte sætte iblant Auctions-Conditionerne at Pengene skulde betales ikke til førstkommende 11. Junii, men til 11. December, for at encouragere desmeer Liebhaberne, der da vandt saamegen tid at ophøre sig Penger dertil. Jeg haver deri paa min Herres Vegne consenteret. Men endnu synes mig, at eftersom Pantet synes dog got, og Summen kun liden, da kunde De jo lade Pengene den hele Capital staae deri fremdeles, og saadan Condition blev mærkelig bedre, saaat der vel endnu kom en god Pantsætter i anden Prioritet efter Dem. Synes min Herre noget om det forslag, vil jeg siden endda, førend den allersidste Auction forekommer, lade det indføre paa den Maade. Men hvis Deres Svar skulde komme for sildig, da kand mand see, hvad for slags folk det er, der ere komne til Huset, for at tage derefter sin resolution, om mand vil lade dem beholde Capitalen, eller tage den derud af, efter Deres eget gode Behag.

Med Hoff-Præsident Brøer¹ er jeg paa saadan Maade kommen til Endelighed, nemlig: Da det syntes baade at hand vilde beholde Pengene og af med dem, og havde ladet forstaae, at hand ikke vilde svare rente af dem, og kunde ej heller, eftersom de stode ham frugtesløse, og hand ikke var beføjet at værge for penge, der allerede havde myndige Eiermænd, saa skeer det uformodentlig i Dag 3 Uger, at hand sender sin Søn til mig, og lader mig proponere, om jeg nu vilde tage imod de 1000 rdlr. Sal. Dyssels Børns Penge, saa stode de nu færdige, imod min Qvittering, indtil jeg skaffede ham Afkald. Hvorpaa jeg efter nogen Betænkning strax resolverede at tage derimod, saasom mand ikke kunde vide, hvad der siden kundet hændet sig og kommet imellem. Som der nu intet haver været at gjøre eller erholde hos Manden, førend just til den tid det kunde falde ham tilpas, haver jeg med Taalmodighed maatt' opbie den tid; og nu til at indfrie min haand hos ham, haver jeg lovet at forskaffe ham et Afkald fra hver af Deres Stifsønner, saa rigtig og lovformelig som det bør være, underskreven tillige og forseglet af den, som de hafver til deres Curator antagen, som vel bliver deres gode Hr. Fader Selv. Jeg beder da, at sligt mig med allerførste Skib maatte tilsendes, paa det jeg min Haand

¹ Hans Brøer, Præsident i Borgretten.

hos bemældte Præsidenten kand faae indfriet. Til næste 11te Junii haver jeg 2 à 3 gode Panter at gaae i Val i, og skal sørge at faae disse 1000 rblr., og en 3 à 400 af de øvrige til, saa vel udsatt, som de skal være fornøjede med og jeg vil svare til. Hvad øvrige Penge-Sager er angaaende refererer mig til min Regning, samt hvad jeg har haft den Ære at skrive til Deres gode Kiæreste. Gud velsigne og bevare Dem begge længe og vel med Deres kiære Børn, og lade altid sin Velsignelse være overflødig over Dem, det ønsker,

Edle, Høytærede Hr. Landfoged,

Deres

allerskyldigste tiener

Khavn den 5te
April 1727.

H. Gram.

163 (2).

Til Samme.

Edle og Høyfornemme Hr. Landfoged,
Høytærede Ven.

Deres høytærede Skrivelse af 27. Maii bragte mig en sørgelig Tidende, at Deres gode Kiæreste fra dette timelige var henkaldet af Gud til et bedre Liv i Salighed¹. Jeg kand letteligen forestille mig, hvor dybt et Skaar saadan hastig og uformodentlig Skilsmisse haver gjort i Deres Hierte, jeg som selv tilforne haver prøvet deslige og drukket denne Skaal efter et endda langt kortere Egteskab. Dette Dødsfald og uangeneme Bud haver saa meget des haardere rørt mig og været desto sensiblere, som jeg i saalang en tid af fulde 17 Aar haver haft den Ære at kiende den Salige Siæl, og med ald oprigtig og Gudfrygtig Kiærlighed og fornøjelse omgaaest hende og hendes første Salige Mand, baade ved glade og bedrøvede Tiider, meest og, da den grasserende Pesttid var her for 16 Aar siden, samt derefter holdt et bestandigt og redeligt Venskab sammen, tient hinanden paa begge Sider; saaat jeg kand nok sige, at ikke mange Venner findes, som haver været mere forbundne mod hinanden i det som redeligt og ærligt var, og haft mindre paa hinanden at sige; Thi endnu veed jeg aldrig den mindste Ufornøjelse eller manquement af Skyldighed fra den ene til den anden at være passeret. Jeg bør aldrig paa min Side sligt at glemme, men ære hende i hendes Grav, indtil at Gud vil vi samles igien i Glæden. Imidlertid vil jeg bede Gud, at hand meddeler Dem sin rige Trøst og Vederqvægelse i denne Sorrig,

¹ Hammershaimbs 1ste Hustru Eva Margrethe, født Røbring, døde den 16de Februar 1727.

at De maae vel igiennemgaae dette med meget andet, og at Verdens og Lykkens Modgange og Viderværdigheder maae aldrig trænge Dem saa hart, at De jo finder en snar Trøst og frelse, og en kraftig Lindring, med ald ynskelig forbedring saavel i det Timelige, som det Aandelige!

Dernæst vil jeg bede, at det samme Venskab som ved den Sal. Siæl er begyndt imellem os, og haver i hendes tvende Egteskaber vedvaret, ej med hendes Død maa ophøre; hvorimod jeg lover paa min Side at præstere hvad mig tilkommer, og jeg baade hendes velsignede Hukommelse og Deres hidindtil beviiste Artighed og uforfalskede Oprigtighed er skyldig. — Det er mig ellers kiært, at min Penge-Regning og andre tilsendte Documenter ere befundne rigtige. Med Deres kiære Børns Penge, de 1000 rdlr., bliver handlet efter Deres Villie og Behag, nemlig at Obligationen bliver paa Børnenes Navne og i min forvaring, Renten beregnes dem fra 11. Junii 1727. Men at Obligationen ej endnu er færdiggjort, kommer af, at det Pant, som de ere komne i, bliver soldt fra een haand til en anden. Det var et Huus i Badstuestræde, Printz Carls¹ Cammertieners Sal. Martin Petersen tilhørende, hvori mine Stifbørn og jeg vare prioriterede for 1200 rdlr. Croner. Nu er det soldt til en Skomager, som kiøbte det strax 11te Juni sidstleden; Men som Sal. Petersens Enke er boende paa Wemmetofte ude hos Printzen, og ventes nu hver Dag herind til Byen, saa skal min og mine Stifbørns² Obligation først fyldestgøres og udslettes, hendes Skiøde (som er færdig) underskrives og forsegles, og til Tinge læses, tillige med en nye Obligation af Skomageren, som ikke forlanger mere i Huset nu til første prioritet end 800 rdlr. Courant, hvilket var mig saa meget des kiærere; de andre 200 rdlr. har jeg satt hos min Skomager i Closterstræde i en 2den prioritet, indtil jeg til 11. December kand faae den omvexlet, med lidt mere tillæg i en første prioritet; thi i denne 11te Junii kunde jeg ej bedre andenstæds. — Med Sal. Stibolts Huus er det saaledes gaaen, at en Klædekræmmer paa Amager-Torv ved Navn Mons. Zimmer³, som havde anden prioritet, kiøbte det paa Auctionen for 600 rdlr.

¹ Frederik den 4des Broder Prins Carl (1680—1729) ejede og beboede Wemmetofte, som han havde arvet efter sin Moder.

² Grams Hustru Anne Catherine Sylvers († 1718) havde 1ste Gang været gift med kgl. Grynmaaler Hans Hansen Holst. Af dette Ægteskab var der følgende Børn:

- 1) Peter Nicolai Holst (1699—1774), Præst.
- 2) Johan Hübner Holst (1707—1778), Oberstlieutenant.
- 3) Otto Holst, Underbibliothekar ved Universitetsbibliotheket.
- 4) en Datter, gift med Kjøbmand Hans Mohr.

³ Kræmmer Thomas Zimmer (eller Ziemer).

Saalænge den Mand staar for det, kand mand ej giøre bedre, end lade Pengene staae, ihvorvel hand ej endnu er indkommen med de 2 Aars efterstaaende Rente; saasom hand og ej heller derom af mig er bleven mindet, endeel for mine mange forhindrings skyld, endeel og fordi jeg haver ventet, at hand skulde komme selv til mig, og tale om Obligationens forvexling, hvorved hand maaske saalænge lader det henstaae, indtil hand med forderligste kand faae Huset sold til en anden. Ellers er Manden god nok. Güntelbergs Obligation haver jeg faaet renten af til denne 11te Junii, men nu i disse Dage opsagt den at betale til 11te December førstkommende; og hvis den da indkommer, forbedre Messrs Dysselernes øvrige 200 rdlr med dem og flere til en første prioritet enstæds. Thi det er engang vist, at flere smaae Panter er bedre, end een stor i disse vanskelige Huustider, hvilket jeg af erfaringen haver lærdt.

Jeg bekiender gierne, at min høytærede Ven er lidet lykkelig med den Dennem af Hans Maj^t tillagte Løn. Jeg skulde holde det raadeligt, at giøre en Supplique til Hans Maj^t sligt allerunderdanigst at henstille, især om deri kunde tillige klar-gjøres nogen fordeel i Hans Maj^{ts} Indkomster i Deres tid at være forefalden, som kunde persvadere desbedre. Thi at Cammer-Deputerede skulde være at tilbringe til nogen forbedring ellers at overtale Hans Majestet,

(Kiøbenhavn d. 1727¹.)

164 (3).

Til Samme.

Edle og Høyfornemme Herr Landfoged,
Høystærede gode Ven.

Deres sidste høystærede var af 15. Septembris, hvormed fuldte, efter Deres sædvanlige Godhed og generosité, een Kuffert med Lyys, samt Strømper for mig og for min Tiener; for hvilket alt-sammen jeg siger hiertelig og allerskyldigst Taksigelse, og bliver for dette, som for saa meget tilforne oppebaaren got, i min Livs Tiid Deres Debitor. Dernæst glæder det mig overmaade, at jeg kand have den Ære at gratulere til Deres ynskelige forandring fra en bedrøvet Enkestand til en nye og fornøielig Egte-stand². Den Gud, som haver velsignet Dem hidindtil, og haver i dette sidste sørget for Dem, og viist Dem paa en god Vey

¹ Slutningen af Brevet mangler; det er skrevet i Juli eller August 1727.

² Den 27de August 1727 havde Hammershaimb ægtet Elisabeth Kirstine Samuelsdatter (1712—1776), Datter af Laugmand paa Færøerne Samuel Pedersen Lamhauge.

til at finde Trøst og en dydig Medhielp for sig og Deres kiære Børn, hand fremdeles lyksaliggjøre det begyndte, styrke begge Deres Hierters forening og give sin rige Velsignelse og Held til alt hvad de begge til fælles Gavn og Glæde skal foretage sig her i Livet, indtil De gamle og mætte af Dage kand forlade dette Verdslige i fred, og efterlade en velartet, lykkelig og velsignet posteritet efter sig! Dette mit velmeente Ynske jeg vil allertienstligst bede, at maa Deres dydige unge Kiæreste, næst min ydmygste respect og Hilsen, tillige communiceres; da jeg med ald velmeent Ergivenhed og Venskabs sincerité er og skal forblive begge Deres skyldigste Tiener altid.

Deres gode Stifsønner Arndt og Hermann Dyssel faar gjøre den anden Artikel i min Skrivelse, hvilken jeg nok vil troe ikke mindre skal gjøre Dem forundret, end jeg og visse andre Deres gode Venner bleve, efter de tu første gange de havde anmeldet sig hos mig. Historien er med alle sine Circumstancer saaledes: En Dag eller tu efter deres Ankomst her til Staden, (da de næste Dag tilforn havde alt tilsendt mig Brevene,) gjorde de mig den Ære at besøge mig; Saasnart jeg havde bedet dem være velkommen, og spurdt hvorlænge Reysen havde varet, lod jeg dem strax forstaae, at Hans Høyærværdighed Hr. Biskopen havde lovet mig, at, saasnart hand fik at vide af mig om deres Ankomst, vilde han indsende Supplique paa deres Vegne i Cancelliet om at nyde den Kongl. Kost i Sorøe-Skole¹, og at de imidlertid, indtil resolution faldt, som kunde vare en Ugestid, kunde see sig om i Kiøbenhavn, samt læse over paa deres Sager, og, om det skulde behøves, lade gjøre eet og andet Klædemon, men for alting komme flittigen og dagligen op til mig, at jeg kunde høre hvad de i deres Læsning foretog, med videre. Derpaa svarede de begge med et Mundheld, at de vel vidste, at deres Stiffader og Rector havde destineret dem til Sorøe-Skole, men at de selv ikke vare sindede at tage derdid, var og gandske resolverede at forlade Bogen med alle, til hvilken de aldrig havde haft nogen lyst, men havde aleniste af complaisance imod deres Stiffader lærdt Latin hidindtil, og tiet stille med deres Hiertens Mening, indtil de kom ud af Landet; og da de nu saae sig paa frie food, fandt de ikke, at de skulde lade sig tvinge til at prosequere deres studia uden nytte, efterdi ingen af dem nogentid ynskede at blive Geistlig, men vilde paa alle Maader forsøge at blive befordret ved det Verdslige. Jeg blev herover ikke lidet be-

¹ Den kgl. Skole i Sorø var oprettet af Frederik II. ved Fundats af 31. Maj 1586. 1623 oprettedes i Forbindelse med Skolen et kgl. Akademi, der dog blev nedlagt 1665, medens den kgl. Skole vedblev at bestaa, indtil det ridderlige Akademi oprettedes ved Fundats af 7. Juli 1747.

styrtset og foreholdt dem, hvad Synd og formastelig Væsen der stak i saadan deres resolution, hvilken stor baade Ulydighed og Bedragerie de herudi begik imod deres gode Stiffader, ja ogsaa imod deres Salige Moder, der ikke i anden Tanke havde satt dem til Bogen, og tid efter anden i sine Skrivelser til mig mældet om deres Studering, samt ladet kiøbe Bøger til dem; bad dem dog betænke, at det var ugudeligt med saadan falskhed og utaknemmelighed at til intet giøre ald denne faderlige og moderlige forsorg etc. Og endvidere forelagde jeg dem, at som de nu havde henbragt deres beste Ungdoms tid og Drengear, hvori der skulde læres det som til en vis profession behøvedes, i at lægge Grundvold til boglige Konster og hvad af Studeringer dependerede, saa, hvis de skulde nu slaae Bogen bort, motte de fange an paa nye og være Drengear i 3 gange saa lang tid, som dem nu resterede til at komme med Ære af en latinsk Skole og blive Studentere; de motte betænke den store Underskeed og præference, som Studentere havde til at naae Brød og Velfærdt fremfor Verdslige Karle, af hvilke mand kunde sige med Sandhed, at de 19 arbeidede forgiæves og vare ulykkelige for deres livs tid, imod at den 20de kom til Brød; og at de endda, som bleve saa lykkelige og naaede Verdslige bestillinger, vare baade saa slet aflagde og med saa ringe Indkomster forsynede, at deriblant ikke hver 20de havde det tørre Brød nu om Dage, (da det blev immer jo længere jo slettere, og altid beskaaren,) saa og stode paa saa uvis en fod, at de hver øjeblik verserede i største fare, for Angivelser, Efterstræbelser, og tusinde hazards. Da derimod Præstestanden er fast den eneste trygge, lykkelige og fornøjelige; Og hvad de vilde derimod sige (som de og virkeligen indvendede,) at mange Studentere bleve gamle, forglemte, ulykkelige og nøde aldrig brød; da kunde jeg med Sandhed forsikre dem, at det var ikke i nogen Maade at ligne med det foresagte om de Verdslige Personer; thi i det mindste bleve af de skikkelige og velartede Studentere altid den halve Deel hiulpen, ja vel mere, (hvilket jeg af saa mangfoldige Aars forfarenhed noksom havde observeret,) at da hver 10 udaf 20 idetmindste blive sikker hiulpen, var det ulige mere end hvor kun 1 af 20 etc. Og endelig, i hvormeget end Studentere klagede og besværgede sig, saa havde jeg dog ingen af dem, som vare skikkelige og derhos dygtige i deres Bog, seet forladte og bettelfærdige, men paa een eller anden Maade enten i Skoler eller anden Condition ret skikkeligen at fortiene deres brød, indtil vor Herres time kom at sætte dem i bedre og vissere Brød og Embede, da derimod her vrimlede af gamle Skrivere og udarmede Kiøbmænd, ja alle sorter af ulyksalige folk, som bitterligen begræde, at de ej

havde lærdt Studeringer i deres Ungdom. Ja, for det sidste, at Vejen til Verdslig Brød og Employ var lige saalidet tillukt for Studentere, som for de andre, og at en Student blev oftere langt lykkeligere i de Verdslige Bestillinger, Dommer- Procurator- og Øvrigheds-Embeder, samt andre Professioner, end som de der uden Studeringer fuldte Pennen.

Til Svar paa alt dette og meget mere fik jeg dog ikke andet end det forige, at de kort ud ikke en Dag længere vilde studere, og at Frue Admiralinde Rabe¹, som de Dagen tilforne havde talt med, havde approberet deres forsæt, og hun for deres Sal. Moders skyld havde lovet at besørge deres Velfærdt i det Verdslige, og at de derudi heller nu holdte sig til hende og andre deres Sal. Moders Venner, end fuldte deres Stiffaders forslag; at det aldrig havde vaaren deres Sal. Moders rette Alvore at de skulde være Studentere, men hun derudi at have haft den condescendence at lade dem informere i Latin, fordi deres Stiffader vilde saa have det, da hun dog i sit Hierte meente at faae Verdslige Karle af dem, med mere deslige. Jeg derpaa, efterdi jeg intet kunde formaae hos dem, begav mig til frue Admiralinde Rabe, for at høre om dog ikke mine raisons hos hende motte formaae noget, men fornam hende gandske at være paa deres Side, og at holde det uforfødent at tvinge disse unge haardsindede Mennisker til det, som de havde saa stor aversion for; tilmed lod hun mig forstaae, at hun havde paataget sig at sørge aldeles for dem, og gjort en begyndelse med at indtinge dem i Kost og logement hos Monsr. Aagaard paa Sæbesyderiet, hvor de af bemældte Mr. Aagaard skulde lære Skriven, Regnen samt Bogholderie, og det for en meget billig Penge. Ved dette haver jeg nu været nød til at lade det forblive, eftersom det dog hverken stod i Deres, som deres Stiffaders, eller min, som Curator paa Deres Vegne, nogen vores Magt, videre at gjøre i denne Sag, eller tvinge Tingene. Men i respect til Deres gode Ordre og Villie haver jeg, siden endog-saa baade frue Admiralinden samt og de unge Mennisker bad mig meget derom, resolveret til at beholde Curatelet, og taget mig byrden paa fremdeles, at besørge deres Midler, og have, saavit til mig stod, et vaaget øje med deres forhold og leve-maade, paa det de kunde, med depenser at gjøre samt i andre Maader, være under frygt og regnskab. Jeg stod dog nogentid herudi i betænkning, og vilde det ej saa hastigen resolve; ja hvis ikke allerede de 1000 rdlr. havde været udsatt paa Pant i prioriteter, saa at de for saavit vare ude af mine Hænder, havde jeg mueligt grebet til at levere dem til Admiralinden, at

¹ Elline Marie Raben, født Røbring, Enke efter Admiral Peter Raben (1661—1727).

hun for pengene ligesaavel som Personerne kunde sørge mig foruden, og siden tage de øvrige 800 fra mig med, hvoraf i samme Dage den sidste Slump her indcasseredes. Men da jeg overvejede det bedre, fandt jeg mere raison til fornøjelse paa alle sider, baade nu og i fremtiden, at jeg lod det blive ved min Herres begiering til mig, hvilket de andre ogsaa meget urgerede, og gav da min revers og forpligt til en hver af brødrene, i den form, som hosfølgende Copie udviser, hvorimod de begge lovede mig deres gode Stiffaders Obligationer tilbage, der nu ere i min Gjemme. Hvad deres Capitaler angaar, da ere, som jeg sagde, de 1000 rdlr. i Huus-Pant udsatte, 800 i een prioritet, hvorudi mine egne Stifbørn tilforne har haft 1200 rdlr. Croner, og 200 i et andet Huus paa mit Navn. De øvrige 800 rdlr. haver jeg laant de 600 rdlr. ud paa et fornemme og sikker stæd imod en revers paa mit Navn og bliver betalte til 11. Junii førstkomende uden nogen faute; Og de 200 rdlr. paa et andet stæd paa en Vexel. Nu haver frue Admiralinde Rabe og hendes Med-Participant Hr. Justitz-Raad Krejer¹ forlanget, at jeg vilde lade dem bekomme de 600 rdlr. eller, om de saameget behøver, de 800 fuldt til næstkommende 11te Junii, til at sætte i deres Sæbesyderie, hvilket jeg og har lovet dem, og seer dem ingenstæds bedre at kand blive udsatt. De unge Mennisker haver ikke til dato oppebaaret mere end 20 rdlr., som af hosfølgende Regning sees. Og skal min Herre fremdeles bekomme Gienpart af deres Regninger, for at vide, hvorledes med deres Midler og Udgifter omgaaes, endskiønt de dog ved deres Egenraadighed nu saa got som haver gjort sig fremmede og uvedkommende nogen Deres Omsorg herefter. Men jeg vil dog tænke, at De, ligesaavel som jeg, for deres Sal. Moders skyld bærer den fremdeles, og ynsker dem heller i Velstand, end for deres Ungdoms Daarligheds skyld forladte og alt for hart straffede. Det kand og ikke negtes, at frue Admiralinden gjør det altsammen af det beste Hiertelaug og Godhed for dem, samt at hun baade har Efner og Villie til at hielpe og see dem forfremmede i det Verdslige, naar de kun vil frygte Gud og skikke sig vel. Hun haver allerede maget det, at den yngste skal i Sommer gjøre reyse med en Spanie- eller fransk-farer; og den ældste er indskreven for Assistent med de første Skibe, som i Høst skal gaae til Ost- eller Westindien (hvilken af Delene det er, erindrer jeg nu ej just). Mand faar da at vente, hvad Velsignelse derpaa vil følge, og saa slutte, om det ikke kand have vaaren den

¹ Severin Krejer (1633—1704) havde 1674 anlagt et Sæbesyderi. Dette laa i Magstræde (nuværende Nr. 9) og Nybrogade (nuværende Nr. 22). Det nedbrændte tildels i Branden 1728. Den i Brevet omtalte Justitsraad Krejer var S. Kreyers Søn Lorens, der døde som Assessor i Højesteret.

rette vocation, hvortil Guds forsyn har sigtet med dem, efterdi det dog nogenledes synes i begyndelsen at falde vel i Traad efter de unge Menniskers Ynske. Monsr. Aagaard giver dem ej heller andet, end et ret got lof, og haver ikke klaget over nogen deres Udyd; hvilket min Herre vel kand tænke, ikke lidet at trøste mig og give mig Anledning til et got Haab. Jeg gad gjerne vidst, hvorledes de i deres Skrivelser til deres gode Hr. Fader ville opføre sig og forklare deres Conduite; hvorom jeg nu haver saa udførligen refereret, vel vidende, at De ikke fik det saa reent og tilstrækkelig at erfare fra anden Haand, og at een Dennem saa uforventet forandring motte saa meget mere og udtrykkeligen forklares, som den baade i min og Deres Henseende ej kand være uden bekymring, men i Henseende til de unge Mennisker selv af temmelig Consequence. — — —

(Kiøbenhavn, d. 1728.¹)

165 (4).

Til Samme.

Edle og Høyfornemme Herr Landfoged,
Høytærede kiære Ven.

At dette bliver den bedrøveligste Postdag, som De har i Deres Tid haft, hvilken vil tilbringe Dem dette og flere Breve fra Danmark, troer jeg at De vil faae høre Tidende om, førend De engang kaster Øjne til disse Linier, og maaskee førend De faaer Brevet i Deres Haand. Saameget veed jeg tilvisse, at der intet mindre gøres fornøden, end at jeg udi denne bedrøvede Skrivelse sammensætter og optegner Dem nogen vidtløftig Historie af Vores Kiøbenhavnske Ulykke; thi efterdi de got folk, som bringer Dem dette til, kommer herfra Stæden, og har taget enhver sin Deel af det som er os alle overgaaet, saa bliver de samme vel saa ofte foranlediget til at tale og fortælle derom, at min kiære Ven faar Ørerne fulde deraf, mere end De vel gider hørt, og behøves saa ikke, at trætte tillige Øjnene med at læse det. Tilmed saa bliver af det, jeg efter min pligt nødes til at skrive, meere end nok at slutte og at lære, hvad i denne ælendige Stad siden vi sidst kunde skrive til Færø og siden den 20. Octobr. 1728 er passeret.

I den grusomme og forfærdelige Ildebrand, som Guds Vrede har straffet Vores og Landets Synder med paa denne Danmarks Hovedstad, og hvilken fra Onsdags-Aftenen Kl. 7, begyndende i en liden Hytte ved Vesterport af et lidet Barns forseelse med et lys, vedholdte uden Raad og Redning (og ved en stor og forskrækkelig forblindelse og Confusion, som Gud

¹ Slutningen af Brevet mangler; det er skrevet 1728.

slog dem alle med, hvilke skulde have skaffet Middel), indtil fredags Middag den 22. Octobr., da Gud ynkedes over os igien og skaffede det saa, at fornuftige folks Raad kom til at gielde, og deres Gierning lykkedes, i at stille paa een tid Ilden igien paa 5 adskillige Stæder i Byen, nemlig midt i Gottersgade, og neder paa Kiøbmagergade, paa Amager-Torf, og neder i Raadhuusstrædet lige for Vandkonsten, og endeligen i Naboeløs ved Mr. Høserichs¹ Gaard lige for Vejerhuset. I denne Brand, siger jeg, som ødelagde de $\frac{2}{3}$ deele af Staden, over 3000 Huse og Gaarde², 5 Kirker, og saamange andre publiques Bygninger, miste jeg tillige med alle de øvrige Professorer, som havde fri Gaarde at boe udi, min skønne Residentz paa Vor frue Kirkegaard, og en god Deel af mit gode og kostbare Bibliothek, Skrifter og Boskab, samt og i Huus-Panter og Prioriteter 1960 rdlrs. Capital. Men hvad jeg har tabt, motte gierne blevet borte og alt det jeg har tilovers (som, Gud være æret, er meere,) motte gierne tillige blevet Ilden til Deel, hvis mit Huus og Gods var bleven det sidste, som Ilden havde stillet sig paa, og Luen ikke var kommen til flere paa nogle af Siderne. Thi da var Skaden bleven meget mindre for Staden og Landet, og hvi skulde jeg ikke gierne have reddet saa mange ælendige med min Skade, som kuns saa faae kand tage Deel udi?

Førend jeg nu fortæller videre om min Tilstand og igien glæder min Høytærede Ven (saameget som det nu kand kaldes Glæde), med at beskrive den Barmhiertighed, som Vor Herre har ladet mig vederfares baade i og efter Ulykken, vil jeg ikke gjøre videre Ophold i det, som Deres Sager egentligen er vedkommende, men notificere Dem i Sandhed i hvad Tilstand Deres hos mig og under min forvaltning bestaaende Penge-Midler befindes. 1) Er Assistentz-Huset frelst og af Ilden gandske ubeskadiget, til alles forundring, tillige med de smaae Bindingsværks-Huse der lige over for, for ved Hellig-Geistes Kirkegaard, da dog Hellig-Geistes Kirke ælendigen er opbrændt og i Gruus, samt alle de Huse i Hellig-Geist-Stræderne, Præsternes, og de Huse og Gaarde fra Kirke-Porten til Klosterstrædet, item er brændt tillige med alt øvrige baade Flei-

¹ Den store Ejendom i Naboløs (nu Gammelstrand Nr. 52 og Naboløs Nr. 1 og 3) ejedes af Silke- og Klædekræmmer Johan Georg Häuserich.

² Grams Opgivelse synes at være noget overdreven. Ifølge en Opgjørelse af 1ste Novbr. 1728 af Stadskonduktør Søren Balle var 1640 Ejendomme ganske ødelagte og 39 tildels ruinerede. Da der imidlertid paa mange Ejendomme fandtes 2 eller flere Bygninger, er det jo muligt, at Grams Angivelse angaar Tallet af de nedbrændte Bygninger.

schers Apothek, Conferentz-Raad Slanges Gaard¹, og endeel i den Gaard som var næst op til Slanges, hvor Ludolf Sprick Isenkræmmer i forige Tider boede, men nu Md. Petersens, og derimellem og mellem Assistentzhuset var kuns den reiste Evert Weinmans Gaard, hvor nu boer Justitz-Raad Bornemann; Altsaa kand min Herre see, hvor nær det var Assistentzhuset. Men det er og vist, at Assistentzforvalteren og Mad. Petersens Karl Mr. Jens Petersen² (som nu for nogle Uger siden døde) vare, næst Gud, en stor Deel Aarsage i, at Ilden ej kom videre paa den Side af Torvet, med deres uophørlige flitighed og fornuftige Stræben, samt ved at spendere penge paa folk, som hjalp med Vand etc. etc. Og paa lige Maade baer de sig ad paa de andre stæder, hvor omsider noget got blev udrettet, da folk vare komne til deres forstand igien. 2) Den Mand, som jeg havde udsatt de 200 rdlr. hos til 11te Junii 1727, og som rigtigen svarede Rente deraf de 2 halve Aar indtil 11te Junii 1728 og havde saa giort fremdeles, miste sit Huus i Closterstræde og ald sin Ejendom, og er død siden fra sin gamle ælendige og bettelfærdige Kone, da de tilforne var i meget skikkelig Velstand efter Haandværksfolks lejlighed. Af Pladsen kand end ikke den først-prioriterede komme til nogen betaling, saasom den i den nye Gadereglering gaar bort saavel som alle de Huse paa samme vestre Side af Klosterstrædet; altsaa er for de 200 rdlr. ikke nogen Skilling at vente mere. 3) Af Deres hos mig indkomne Penge og ledigstaaende Beholdning var jeg saa lykkelig at faa 300 rdlr. udsatt paa Vexel den 1ste August 1728 mod 6 pro Cento hos en god Mand, som i Ildebranden ingen Skade har taget, og dem kand De da agte sig at være conserverede, saavel som og den anden øvrige Beholdning i ledigstaaende rede Penge, hvilke jeg tillige med mine egne og Trinitatis Kirkes Beholdning³ flyttede i min Kiste ud til min fætter Hans Gram, Brygger, boende ved Østerport for Enden af de nye Boder, hvor og det meeste og beste af mine reddede Sager, Bøger og Klæder bleve udførte og ved Guds Naade fra ald Afgang og Skade conserverede saameget som den gode Mand fik derud i sin forvaring. 4) Blev iblant den sidstbenævnte Deres Beholdning de 200 rdlrs. Capital, som var hos Capit.-Lieutenant Güntelberg, ligeledes frelst, ved det at

¹ Conferentsraad Slanges Gaard var det nuværende Nr. 31 paa Amagertorv, Fleischers Apothek det nuværende Løveapothek og Madam Petersens Gaard det nuværende Petersens Jomfru-Kloster. Assistentshuset var det nuværende Nr. 25 paa Amagertorv. Justitsraad Bornemann boede i nuværende Nr. 27 paa Amagertorv.

² Carl Friederich Reiser beretter udførlig om den Fortjeneste, som Madam Petersens Karl indlagde sig under Branden, jfr. Dr. O. Nielsens Ud-gave af Ildebrands-Historien pag. 42—43.

³ Gram var Kirkeværge for Trinitatis Kirke.

Manden efter min Opsigelse betalte dem sidste 11te Junii; Og hvis det da ikke var skeet, turde vi ikke have ventet dem siden Branden, eftersom Penge-Trangen er saa stor bleven og Crediten saa svækket, at hand neppe havde bragt dem tilveje andensteds fra efter Ildebranden. 5) Det Huus, som Sal. Capit. Stibolt tilhørte, og var og er endnu min Hr. Landfogeds Pant, er og, Gud ske lof, iblant de frelste, saa at derved er intet tabt. Eftersom Mr. Zimmer, som (hvilket jeg tilforne har haft den Ære at referere) købte og lod sig det tilslaae paa Auction i forleden Aar, ikke haver indfundet sig med hvad hand lovede og var pligtig, haver jeg, efter hans begiering til mig, da hand for nogle Maaneder blev paa nye erindret, indgivet ham en rigtig Regning paa Skadesløs Renter og Omkostninger, samt lovet, at Capitalen siden kunde blive staaende, saalænge som hand stod for Huset og jeg ingen præcisere Ordre bekom fra min Herre, end jeg nu afvidste. Men da jeg fornå, at der intet fuldte paa, haver jeg ikke forglemt, at opsigse Capitalen med sine Renter sidstafvigte 11te Martii. Siden den Tid har hand af sin Krambod kaldet min Tiener ind til sig, og sagt, at hand formodede, at jeg dog lod mig nøje med forige Condition, nemlig at naar hand betalte alting saa nær som til de 400 rdlrs. Capital, saa lod jeg vel Opsigelsen falde og ikke krævede videre. Hvorpaa jeg intet har svaret, men agter at give ham den Beskeden, naar hand taler til mig selv, at jeg har haft den Ære at skrive min Herre, som er Ejermanen og Principal i denne Sag, til, hvorledes dermed tilstaaer, og hvad baade Mr. Zimmer og jeg har gjort deri hver paa sin Side, saa kand da min Herr Landfoged gjøre nu deri, hvilket af Deelene De Selv vil, enten De vil lade Pengene staae fremdeles i samme Pant, naar de 87 rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ 11 β , som er Renterne og Omkostninger, bliver til 11te Junii betalte, eller og De vil have dem alle, nemlig de 487 rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ 11 β ud fra det Pandt og satte i et andet og bedre, eller hvadhelst De best vil resolve; Saasom jeg dog skulde haabe, at Skibet kand være her igien inden 11te Junii; Og hvis det ej skulde komme, skal jeg holde mig stricte efter Opsigelsen, og eske Capital tillige med Renten, helst naar jeg kand see nogen fordel ved noget bedre Pant.

Dette er da saavit Tilstanden af Deres hos os i Kiøbenhavn og under min forvaltning staaende Capitaler, af hvilken udførlige Relation (samt min hosfølgende Regning) min kiære Herre seer, Sig dog at være læmpeligen og naadigen medfaren imod saamange hundrede ja tusinde andre baade i den frelste Deel af Byen og i Provincerne uden fore, som have i de mangfoldige afbrændte Huse og Gaarde tabt mægtige anseelige Capitaler. Af tvende Bryggere paa Nørregade, af hvilke den

ene hidde Morten Andersen, den andens Navn haver jeg glemt (var Hans Pedersen Karup¹), haver den første foruden sin egen skønne Bryggergaard misted 25000 rdlr. i prioriteter i andre Huse og Gaarde, og den anden 18000 rdlr. og nogle hundrede. Ligeledes er det gaaen Raadmand Jens Lassen² paa Kiøbmagergade, der foruden sin nye-byggede grundmurede og prægtige Gaard har mistet over 24000 rdlr. hos andre udenfor. Og skulde jeg opregne, foruden Kiøbenhavns Indvaanere de mangfoldige udenfor Kiøbenhavn, som har haft deres penge her inde staaende, der paa de ene 2 Dage og Nætter gik i røg og brand, kunde jeg skrive dette Ark Papir op med Navnene alene paa dem, saasom Biskop Thestrup³ i Aalborg 4000 rdlr., Mad. Grotum i samme Bye 5000 rdlr., Borgmester Lund i Roskilde nogle Tusinde etc. etc. At jeg ikke skal tale om mig selv, som motte paa min egen fattige Andeel alene tage et Tab paa 1960 rdlr. foruden 2 Aars efterstaaende renter af 500 rdlr. paa eet stæd. Og det værste er, at i den stæd, hvis Skaden havde været ikke saa almindelig, nemlig at den havde hørt op med at brænde en halvsnees Huse eller et par Gader, saa kunde mand have forvundet den; mand kunde og efter Lovens og alle Obligationers formalier holdet sig til Debitor eller Pantsætteren for saavit mand motte tabe ved Grunden, hvilket mand vel dog fik hos Ejeren i sin tid, naar hand ved at nyde Hielp enten af publico eller af particuliers overkom noget hand kunde rette for sig med. Men her tør mand ikke vente, at nogen ting kand forslaae til saamange Tusinde, og hvor slet Haab her haves baade for Creditorer og Debitorer, ja til Kiøbenhavns Opkomst i vore Tider, det vil jeg heller, at min Herre lader sig berette af det got folk, som fører dette Brev med sig, og som veed det ligesaavel som jeg, endskiønt jeg logerer i en Geheime-Raads Huus, end jeg vil betroe Pennen noget om den Materie.

I alt dette, eftersom min høytærede Ven haver haft den fortrolighed til mig at betroe saa stor en Deel af Deres Velfærdt i mine Hænder, som jeg og ikke andet veed, end at have forvaltet saaledes, som om de vare mine egne Midler hver Skilling, saa haver jeg igien den Tillid til Dem og formodning om Deres Billighed, at De ikke skulde gierne see, at jeg kom til kort og tog for stor en Skade ved Deres hafte Commissioner, og at fordi jeg haver, efter Deres og Deres Sal. Kiærestes forlangende, ladet disse Penger gaae under mit Navn, og udsættes

¹ Navnet er føjet til i Marginen.

² Raadmand Jens Lassens Gaard var nuværende Nr. 52 paa Kjøbmagergade (Hofboghandler Priors Ejendom).

³ Frands Thestrup (1653—1735) Biskop i Aalborg fra 1709 til sin Død.

samt indtages de fleeste som mine egne, de og derfor i saadanne ulyksalige og hidtildags uforventede Tilfælde skulde være mine egne, naar de blev tabt paa, og jeg lægge andre Penge der i stæden for etc. Dette skriver jeg ikke i Henseende til Sal. Capit. Stibolts Huus-Pant, thi det staar paa min Herres eget Navn, og derom er ingen qvæstion; ikke heller i Henseende til de Penge som staar ledige hos mig in Cassa, thi hvor jeg er og bliver, der skal de og findes, og hvad jeg haver i hænder, det svarer jeg altid til; ja end ikke saavit de 300 rdlr. Courant vedkommer, som jeg satte ud den 1ste Augusti sidstleden, som jeg var saa lykkelig med, og om det end havde brendt for samme Mand (en Islands-Kiøbmand), saa var han mig endda god nok. Men de fattige 200 rdlr., som min Skomager i Klosterstræde hafde, (thi om 250 rdlr. af Dysselnere, som en anden af mine Debitorer bekom af mig ifior 11te Junii, vil jeg ikke tale, og kommer min Herre nu ikke ved), dem skulde jeg tænke og haabe, at min Herre ikke ængstede mig for, naar og saalænge jeg kand gjøre min Eed paa, at jeg intet Vederlag faar derfor; thi faar jeg noget (hvorom er største Aarsag at tvivle), skal min Herre nyde det til den yderste Skiærv. Men en større fare staar jeg og er bange for ved Assistentz-Huset, hvor de 1300 rdlr. ere bestaaende i 2 Vexeler, den ene paa 1000, den anden paa 300 rdlr., begge paa mit Navn; Og haver de got folk aldrig andet vidst, end de vare mine, saavel som 5700 rdlr., som jeg af egne og een af mine Stifsønners Midler haver paa lige Maade staaende paa samme stæd, ligeledes paa Vexel, og det continueret siden 1719. Nu er det vel sandt, at Vor Herre imod alles forhaabning bevarede samme Assistentz-Huus; hvilket om det var bleven brendt med saa stor en øvrig Deel af Staden, havde jeg vaaren af med den største Capital af mit overblevne og ikke heller vaaren istand til at svare Dem Deres, uden ved Dom og Indførsel i mine overblevne Bøger; Men derimod haver den Skade og Ruin, som Assistentzhuset og forvalteren Jacob Lindemann¹ er geraaden udi ved samme Byens Ulykke, saadan Udseende, at jeg ikke kand holde nogen af hans Creditorer ret sikre, førend de seer sig udviklede fra ham, og hand seer sig i Stand til at kunde redde sig af med dem, een efter en anden. Hvad der i saamaade haver sadt ham tilbage er: 1) at hand nyligen i den Uge næst før Ildebranden holdte efter Sædvane en meget stor Auction, og seer sig af 2500 rdlr., som endnu udstaar hos afbrendte og ruinerede folk af disse Auctionspenge, ikke at kand faae 20 Daler ind, 2) at hand haver saa mangfoldigt Pantegods for mange Tusinde Rixdaler inden Dørre, hvorpaa var laant penge i den

¹ Jacob Lindemann (1665—1738) var Forvalter ved Assistentshuset.

forige Tid, og saa fornuftig laant, at hvis Byen og landet var bleven i Stand, intet derpaa kundet blevet tabt; men, siden den almindelige Ulykke, haver Prisen paa mange slags Gods, særdeles det som hører til Stads og Klædepragt, meget forandret sig, og det som giældte før 10 rdlr., vil knap nu gaae i 6 rdlr. eller mindre, saaat den arme Mand er ilde deran i saamaade med ald det Pant, som hand beholder paa sig, og som enten ej bliver af Pantsætteren indløst (som er lidet i saa stor en Penge-nød) eller bliver liggende og foruden at det har tabt i sin priis, taber endnu hver Dag mere og fortærer i paagaaende Renter, og maa sælges uden at hand nær kand naae sin derpaa laante Capital, ja langt derfra, got Lintøj, Sølf, Kaaber og Tin undtagen. 3) Er ham en stoor Deel, ej alene af hans eget, men end ogsaa af andres Pantegods, frakommen i flytningen, da mand reddede alle mand hver fra sit Huus i Ildebranden, og af 14 store Pakker, som hand lod indbære i Oberhofmarskalkens Gaard¹ af sit kostbareste Pantegods, bekom hand ej mere end 5 Pakker tilbage; Det andet blev og var bortstaalen af Tyve, paa saadan Maade utallig meget for mange got folk bortkom, som De vel og nok vil høre fortælle Historier om, af de Kiøbenhavns folk, som med dette Skib besøger Dem. 4) Haver hand, i betragtning til sin slette Tilstand og befrygtende yderligere Undergang og Ruin, straxen, saasnart Ildebranden var ovre, lukt Assistentzhuset til, og vil ikke holde det mere, men suppliceret til Hans Mayt. om Dispensation derfra; Thi hvad Credit vilde Manden nu mere faae, da ingen saa hastig vover deres Penge i slig Maade igien, og der ere saa mange andre som behøver, med større Trang, Credit, og maa secunderes, om det ej skal gaae for ilde til? Og hvor vilde hand holde det længere, da enhver herefter vil laane og af nøden drives til at søge Assistentzhuset, men ingen derimod vil løse af det pantsatte? Alt det hand derfor nu tager sig til, og vil beflitte sig paa, er at see sig eengang med Æren, om ej uden Skade og Ruin, at slippe ud af den store Credit, ham hidindtil er forundt, og slenge een Creditor efter en anden fra Halsen, ligesom hand kand faae soldt af det pantsatte gods eller løse-penge af det som bliver indløst til, og ligesom hand kand derefter accordere med sine Creditorer til. Hans propositioner, som hand haver gjort mig og endeel andre af sine Creditorer ere disse, at give ham i den ham krediterede Capital saameget efter, som 4 Aars Rente à 6 pro Cento af saadan Capital kand beløbe sig, da hand vil stræbe, inden et Aar eller halvandets Udgang at fornøje dem det øvrige. Dette haver jeg og et par andre indgaaet; Men en anden veed jeg, at have forundt ham Afslag saameget som

¹ Overhofmarskal Otto Blomes Gaard laa paa Slotsholmen.

3 Aars Rente beløber, og een som har 1000 rdlr. hos ham, veed jeg at have givet ham 200 rdlr. efter, og nøjes med 800 om 2 Aar at betale. Vil min Herre nu i ligemaade til een af disse Conditioner lade sig bevæge, for at hielpe sig selv, mig og den stakkels Mand fra videre Skade, fortræd og Bekymring, saa er det en Sag, som staaer til Deres egen Generosité og Medlidenhed; for mig selv begierer jeg intet; og straffe mig Gud, om jeg begierer nær det, i proportion, som jeg selv af min Capital maae tabe baade paa det og flere Stæder i denne Tiid, ej alene af det mig selv tilhørende, men af det som tilhørte andre, og var til min Disposition betroet. Iblant det sidste Slags er jeg med ingen bleven ulykkeligere end med Deres Stifsønner, de tvende Dysseler, deres Capital, de 800 rdlr. Courant, som jeg satte i det Huus i Badstuestrædet, i et ypperlig Pant, hvor nylig tilforne havde staaet 1200 rdlr. Croner, og var nu endda nytrepareret, tilforne beboet af Printz Carls Cammer-Tiener Sl. Martin Petersen. Den ærlige Mand Hans Henrich Hagen, en Tydsk Skomager af de største Arbejdere her i Staden, og en særdeles flittig Mand, som havde kiøbt og repareret samme Huus, hand havde aldrig vildet tage disse Penge paa sit Huus af mig, hvis hand motte vidst at det var andres Penge og ikke mine egne; hvorover jeg motte simulere, og kand testere for den levende Gud, at jeg havde fast i Sinde at udløse Dysselerne det første der gaves lejlighed, og de vilde have deres Capital igien; Det var da Aarsag, hvorfor jeg lod Obligationen stile paa mit Navn, og tinglyse paa det samme, og forbød min Tiener Erland, (som var god Ven med bemældte Skomager), at sige ham andet, end at det var mine egne 800 rdlr., som hand fik, og at der ingen fare var, at de jo blev staaende saalænge Mester Hans Henrich selv vilde; Allermeest blev Manden fornøjet, at det motte tillades ham iblant at betale et hundrede Rdlr. paa Capitalen, naar hand havde dem samlede til Terminer; Og jeg i mit Hierte var dermed vel tilfreds; thi jeg mærkede allerede, at det vilde blive fornøden for mig i Tiden at have flere penge til at forstrække Dysselerne med, end enhver hans Renter kunde række til mellem Aar og Dag, og at hvis ej Debitor Skomageren betalte paa Capitalen, fik jeg at gjøre det og æde mig efterhaanden ind i det Pant, som dog om faae Aar (hvis og de gode Brødre vilde bruge deres penge til noget andet lovligt), vilde falde i mine Hænder. Men nu bag efter seer jeg mig at have begaaet een Daarlighed; Thi endskiønt jeg baade i 11te Junii Dage, saa og ofte siden sagde Tingen reent ud baade til Mr. Jonas Aagaard (fuldmægtigen og Bogholderen paa Sæbesyderiet,) saa og til begge Dysselerne selv, at deres 800 rdlr. havde jeg indsatt i det Huus i Badstuestrædet,

de 600 rdlr. til Sæbesyderiets Participanter (frue Admiralinde Rabe og Justitz-Raad Kreyer) og de 250 rdlr., (som den tid alene havdes i hænde,) hos en Mand Carsten Meyer ved Nørreport, (som og nu er brendt,) saa har jeg dog kun slet Haab at det vil hjælpe mig noget, mindre om det kommer for nogen Rett, da der vil spørges, hvi jeg har ladet komme paa mit Navn det som hørte fremmede til? og jeg faaer da at binde den Skade med flere ved mit Been. Det er ikke, at jo den afbrendte Mand Skomager Hans Henrich Hagen vilde hjertelig gierne bygge paa Pladsen igien, og jeg ligesaa gierne hielpe hannem af mine ringe Vilkor, med nye forstrækning til Bygningen at i Værk sætte; men hvad hindrer ham? 1) maa hand ej beholde sit kostelige fundament i Jorden, som stod tilovers efter Branden, tillige med Vand i Gaarden, men hans Plads tillige med alle Naboernes i den hele Badstuestræde paa den vestre Side af Gaden gaar bort, da Gaden er afpælet at skal være nogle Alen bredere; 2) om ham bliver nu i dens stæd anvist en anden plads at bygge paa, saa bliver det først længe og seent til; siden har hand der ikke fordeel af fundament og andre Commoditeter, som her fandtes etc., foruden mange flere raisons, som vel ville lære os med Tiden, at Ulykken ej haver endnu ophørt over Kiøbenhavn, den Tiid Ilden blev dempet etc.

Jeg haver da for saavit giort rede for Vores Penge-Sager, saavel i ovenskrevne udførlige, som og i hosfølgende liden Continuations-Regning. Jeg haver og ikke vildet efterlade at lade den Regning à parte medfølge, som jeg finder i min Bog at være mellem Mess. Dysselerne og mig, paa det min Herre kand see deres førte Huusholdning til dato. Hvad deres Levnets Historie er betreffende, da faar jeg ogsaa meddele saameget mig derom er bevidst til datum. Den yngste Hermann Robring, resolverede i forleden Sommer at gaae til Søes, nemlig først til Holland og siden til Westindien, og saavit jeg har af hans her førte conduite og Opførsel og det andet udvortes kundet skiønne, da bliver der vel got af ham; Mr. Aagaard, hans Informator, giver ham og et got lof. Men den ældste haver aldrig staaet mig an, siden den første Time, jeg saae ham; hans Physiognomie og øjesyn lovede aldeles ikke got. Dertil haver og hans levnet og forhold svaret alt formeget hertildags. Uagtet alle mine formaninger kunde hand aldrig mættes med penge, men tog immer lystig op, som min Herre vel seer af hosfølgende Regning, og naar hand fornå og frygtede, at de skulde ham negtes, blev hand syg og fik dem da under slig prætext. Ved Michaelis tider og efterat Broderen var borte, (som syntes at have nogen haand over ham og klagede under-

tiden over ham til mig,) brouillerede hand sig med sin Informator og Vært Mr. Aagaard, vilde i intet got lyde ham, og tog ud af Huset fra ham, hvorefter og frue Admiralinde Rabe slog Haanden af ham. Af alt dette fik jeg aldrig noget at vide hverken fra Mad. Rabe eller Aagaard, men det stod saa hen, indtil nogle Dage efter Ildebranden, da mig saadant af Mr. Aagaard paa Gaden blev fortalt. Imidlertid er det skeed ved Jule-Tider, at Knegten har slaget sig til Kriger, og ladet sig enroullere ved Rytterne under General-Major Numsens¹ Regiment, Ritmester Wivets² Compagnie, og har siden nogle gange besøgt mig i sin Rytter-Mondering. Hvorledes sligt er bleven omladt og modtaget af mig, kand min Herre selv tænke. Men til alle mine onde Ord, og ald den Prædiken, som jeg derover har kundet gjøre, har hand været dum og haard som en Steen. Det første jeg fik derom at vide, bad jeg Mr. Weyhe i mit Ærinde og Navn gaae til frue Admiralinden og fortælle hende denne Arendt Dyssels Demarche, og hvad hun agtede der at være ved at gjøre. Hvorpaa jeg ikke andet Svar bekom, end at hun ikke bekymrede sig derom i nogen Maade, og at hand fik seyle sin egen Søe. — Om Mr. Weyhe³ kand og tør jeg sige dette med ald Rette, at hand er et skikkeligt Menneske, og har ikke, saa vit jeg i nogen Maade har erfaret, gjort eet eneste falsk Trin i sit Levnedt og Opførsel, imedens hand har været her; flittig har hand været i sine Studeringer, saavit jeg har kundet mærke, og, imedens jeg endnu havde min Gaard og mit Bibliotheque der opsatt, vel og ofte betient sig deraf. Hans Attestats fik hand overstanden med ald berømmelse; og siden hand har prædiket for sin Demiss, tager hand nu andre smukke Studeringer for, nemlig i Historia Ecclesiastica, i Tydsk og Engelsk etc.

Dette er da, hvad jeg i dette meest bedrøvelige Brev har vidst at skrive, Dem til nogen Underretning om Vores Sager herfra, og ikke til megen fornøjelse. Deres egen høytærede Skrivelse med sidste Skib mig tilskreven haver jeg siden Ildebranden ingenstæds kundet finde; Den maae være bleven med en heel Deel andre Breve og Papirer tabt i flytningen og maa-see bleven i mit Huus, og med andre Breve, (som i stor Mængde ere mig borte), brendt; Saaat jeg nu ikke kand vide, hvad jeg skulde svare paa, og om nogen Commission kand være forgiettet. Imidlertid haver jeg dog (og det først efter Branden og efter anden og tredie gjorde Erindring,) faaet noget Svar fra Sr.

¹ Michael Numsen (1686—1757), Generalmajor.

² Formentlig Ritmester Lorens Wivet.

³ Formentlig Johan Henrik Weyhe (1706—1770), Sognepræst til Syderø og Sydstrømø, en Slægtning af Hammershaimbs 2den Hustru, hvis Moder var født Weyhe.

Jørgen Tveed og Deres Svoger Peder Sommer, som alt herhos skikkes; men den Broder, som Sr. Peder Sommer skriver om i sit Brev til mig, kand jeg ingenstæds finde; Min Tiener har endelig faaet at vide, at hand har været paa Holmen, og skal siden have logeret i Hummergade, Men i Huset vidste de nu ej mere, hvorhen hand var flyttet; Brevet til ham ligger imidlertid hos mig, til jeg faaer ham nærmere opspurt, men Penge bliver næppe hos ham at faae; Thi min Tiener har ved denne Efterspørsel erfaret, at hand var ikke mere i nogen god Tilstand. Det Kongebrev, som blev forsømt i fior, følger og herhos, og var vel, at jeg ej tog det før Ildebranden, thi da havde jeg mueligt kundet mist det som Deres og andre, og betalt det siden anden gang.

Nu veed jeg denne sinde ikke mere, end at ynske Dem ald Guds Naade, Velsignelse og beskiermelse, forblivende med ald redebondhed og estime, Deres, min Høytærede Ven,

allerskyldigste Tiener

H. Gram.

Kjbenhavn den 9de
April 1729.

P. S.

Jeg glemte at skrive, at jeg blev efter Branden saa lykkelig frem for andre at faae et kosteligt Vinterquarteer og logement. Thi Hans Excellence Hr. Geheime-Raad Plessen¹ lod mig opsøge i Byen og offererede mig den ypperligste Lejlighed i sit Huus, hvor jeg i denne Vinter haver logeret og spiset og haver mine overblevne Bøger hos mig, bliver og, næst Guds Hielp, her boende i Sommer².

Dette Brev, (som i en stor Hast er skrevet den 9de April 1729), skikkes ved Mr. Jens Bentzons sædvanlige Adresse; men saasom Kiøbmand Sr. Peder Ramshart haver været saa høflig at tilbyde mig, at jeg endelig skulde skikke mine Breve til ham, saa haver jeg det ikke vildet undlade; derfor skikker

¹ 3: Geheimeraad Chr. Ludvig Plessen.

² Grams Ophold i Chr. Ludvig Plessens Hus blev af betydelig længere Varighed end oprindelig tænkt. Det varede nemlig til Slutningen af Aaret 1738. Grams Bekjendtskab med Plessen skyldtes vistnok dennes Hustru, den begavede og ædle Charlotte Amalie Skeel. Hun var nemlig Datter af Mogens Skeel (Forfatteren af »Grevens og Friherrens Komædie«), der ejede Hovedgaarden »Odden« i Mygdal Sogn, der var Annex til Bjergby Sogn, hvor Grams Fader var Præst. Gram stod i hvert Fald Fru Plessen meget nær. Han omtaler hendes tidlige Død i et Brev til Cancelliraad Rasch af 14de Maj 1729 (jfr. Brev Nr. 5), og Laurids Gram fortæller i sin utrykte Levnedbeskrivelse af Broderen, at hendes Død gik Gram meget nær til Hjerte. Gjennem det Plessenske Hus knyttedes det nære Forhold mellem Hans Gram og Plessens Broder Overkammerherre Carl Adolph Plessen samt Plessens Svigersønner Grev Christian Rantzau og Geheimeraad Frederik Raben.

jeg til ham i Morgen, hvad jeg ikke haver faaet Tiid til i Dag, og hvad den foran indmældte Regning angaaer, da skal den findes i hans Brevpakke.

166 (5).

Til Samme.

Edle og Høyfornemme Herr Landfoged,
Høytærede kiære Ven.

Hvad Bedrøvelse og Jammer, som De med dette Skib faar at høre fra denne Stad, burde virkeligen giøre en stor Part af denne Skrivelse, hvormed jeg nu efter min Pligt og Sædvane giver mig den Ære at besøge Dem, hvis ikke det var alene tienligt til at giøre baade Dem og mig en stor Chagrin og Uroe, da jeg veed intet derom mere at fortælle, end som den mindste Dreng paa Skibet, som dette sendes med, veed ligesaa omstændigen som jeg. Aleniste bør dog dette at lægge mig paa Hiertet, for saavit min ringe Deel er angaaende at giøre min Høytærede Ven nogenledes Rede og Underretning, da jeg veed De som en gammel fortrolig Velynder tager derudi ikke en ringe Deel.

Da den ulyksalige og jammerfulde Nat, imellem 20. og 21. Octobris sidstafvigt omsatte den hele Bye med Angist og truede hvert et Huus og Gade med det som mand i førstningen meente skulde ved de saa navnkundige, og, Gud bedre det, alt for meget paadristede Anstalter bleven hemmet og indskrænket i den Gade hvor Ilden begyndte, (som var i et lidet Krybbehus ved Vesterport), skeede det af Guds barmhiertige forsorg, at min fætter Hans Gram¹ (Borger og Brygger samt fuldmægtig

¹ Brygger Hans Gram ejede Bryggergaarden Matr. N. 362 i St. Annæ Kvar- ters Vestre Del. Da han ikke omtales i de foreliggende Stamtavler over Familien Gram, tør følgende Oplysninger om ham, der skyldes Hr. Redaktør, cand. phil. Hauch-Fausbølls velvillige Meddelelse, paaregne Interesse. Hans (Pedersen?) Gram, født c. 1687, tog 23de April 1714 Borgerskab som Brygger; han, der angives at være født i Kjøbenhavn, døde 1752 (65 Aar gammel) som Bogholder ved Bryg- gernes Laugshus og begravedes den 9de October 1752. Hans Hustru Johanne, født Gad, overlevede ham. Følgende Børn af dette Ægteskab ere døbte i Trini- tatis Kirke:

- 1) Peder Gram, døbt 14de August 1715,
- 2) Ida Johanne Gram, døbt 9de Decbr. 1716, død 31te Juni 1799, gift 28de October 1746 med Jesper Larsen Kildgaard, Sognepræst til Vejlby (Fyen),
- 3) Christen Gram, døbt 3die Maj 1718,
- 4) Lisbeth Gram, døbt 13de August 1720,
- 5) Edele Catherine Gram, døbt 24de Decbr. 1721,
- 6) Niels Gram, døbt 23de Februar 1723, død s. A.
- 7) Niels Gram, døbt 16de August 1724,
- 8) Hans Gram, døbt 8de Marts 1727,
- 9) Catherine Marie Gram, døbt 5te Novbr. 1728,
- 10) Charlotte Gram, døbt 27de Juli 1733.

ved Toldboden, som boer næst ved Inspecteuren over de Nyboder ude imod Øster Port), kom til mig, og tilbød mig sin Vogn og Huus for at bierge mine beste Sager did; Hvilket jeg med Tak tog imod, og ved den Assistance jeg siden fik ved nogle Mand af foodguarden fra Hr. Oberste Walther¹, og en god Deel ærlige Studentere, betiente mig saavel af min fætters Godhed, at den beste Deel af hvad jeg i Huset var ejendes, navnlig alle mine Klæder ulden og linnet, nogle Meubler, og en kostbar stor Deel af mit Bibliotheque, blev reddet, og er, Gud være lovet, mig til tjeneste endnu in salvo. Derimod motte jeg lade Ilden til Deel vel for 12 à 1300 rdlr. Bøger, indbundne og uindbundne, mangfoldige skrevne Papirer og Breve, samt ei lidet Boskab, eftersom Vognen formedelst Vejens længde ej kunde tjene mig saa vel og ofte, som hvis det havde været nærmere, og havde det saa været, var det gaaen mig som mangfoldige andre, der flyttede deres Gods vel paa fire stæder, og blev dog brendt paa sidstningen. Gud hialp at den Deel af Byen, som kaldes nye Kiøbenhafn, med nogen Deel af den Gamle, blev dog ved Magt; Ellers var Elendigheden, der visselig nu er stor og forvindes aldrig for Danmark, saalænge nogen lever, som nu er fød til Verden, bleven uendelig meget større.

Min Hr. Landfoged har da allerede kundet slutte af det som jeg herudi har berettet om nye Kiøbenhavn og om min fætter, at Deres Pant i Sal. Capit. Stibolts Huus, som er i det Nabolaug, er, Gud skee lof, bleven uden for denne ulykke og i Behold. Den gode Mand, som kiøbte samme Huus paa Auction, nemlig den deri sidst prioriterede Mr. Zimmer, Klædekræmmer, haver ikke indfundet sig siden til at giøre Rigtighed. Hvorfore jeg har ladet ham Capitalen opsige sidste 11. Martii, og vil nu vente min Herr Landfogeds Ordre, om jeg skal fare fort at æske ej alene Renter og Rentes Rente (som med Omkostninger gaar til 87 rdlr. 4 $\frac{1}{2}$ 11 β) men endogsaa Capital, og hvorledes videre dermed skal forholdes.

Jeg siger allerskyldigste og hiertelig Taksigelse for Deres meget gode Sending af Lys; Men de kom mig, Gud bedre det, til saare liden nytte, eftersom saa kort efter deres Ankomst paa kom den Ild, som smeltede dem med saa meget andet got, jeg maatte levne og gaae ud fra, da Vor Frue Kirke stod i brand Torsdag d. 21. Oct. imod Middag, og vi ei var god for at blive

Endvidere nævnes ved Skiftet 1752:

11) Cathrine Dorthe Gram, gift med Tobaksspinder Frantz Buch. Hun var vistnok født 1713 og saaledes det ældste af Børnene.

Brygger Hans Gram havde en Broder Peder Gram, Supercargo, der igjen havde en Søn Guldsmedemester Niels Gram.

¹ Frederik Hans Walter (1685—1749) var fra 1728—38 Chef for Fodgarden.

i Gaarden for Hede. Dette, saavel som Mangel paa Vogn omsider (da alle brugte deres og min fætters ej kunde holde det længere ud), voldte det, at mand motte see saameget got efter med Ryggen. Og tillige med Lysene blev og min Herres Kuffert, som saa ofte var seilet frem og tilbage her imellem og baaret mig saa mange Vidnesbyrd om den Godhed De og Deres Sal. Kiæreste har haft for mig. Men havde deri alene bestaaet vores forliis og Sorig, eja hvad havde vi da lidet, ja fast mindre end intet at klage over!

Hvad Deres tvende Stifsønner Arndt og Herman Dysseler er angaaende, da, som jeg ikke rettere veed, end at jeg jo med forige herfra gaaende Skib skref saavit jeg vidste om den yngste, nemlig at hand var rejst til Westindien, og at der haabtes dog noget got at kunde blive af ham i fremtiden; Saa er det nu om den ældste jeg kand berette, at hand har nu ikke længere vildet bedrage os med falsk haab, men har gjort kort og godt af hvad han vil være i Verden, nemlig givet sig i Kongens Tieneste for en Rytter, under General-Major Numsens Regiment, Ritmester Wivets Compagnie. Dette vidste jeg aldrig et Ord af, førend velbemældte General-Majoren fortalte mig det selv her i Geheime-Raad Plessens Huus, (hvor jeg nu er logerende), da hand engang ved Jule-Tider spiiste her, og det, at hand derom talte til mig, skeede fordi Arent Dyssel havde givet sig ud for Studentere. Jeg svarte derpaa, hvad Sandhed og Misfornøjelse gav mig i Sinde, og da Arent kom siden til mig, læste jeg ham saadan en Prædiken, som hand vel aldrig hørte deslige af hans Sal. Moder; men han var og blev stum, ja hverken svarte eller skammede sig; Frue Admiralinden lod jeg det og strax vide, men fik af hende til Svar, at hun havde længe tilforn slaaet haanden af ham, og saae ham an som forloren. Jeg skikker herhos min beregning, hvorledes baade de og jeg have holdt Huus med hvis Midler de have bragt hid, og anderledes haver det ikke staaet i min magt at lave det, naar de have villet leve paa saadan maade, som jeg længe og vitløftigen nok har vildet prædiket dem af, men ikke noget videre udrettet med det, som udaf nu refererede og indesluttede tillige sees.

Iblant det, som af denne almindelige ved Kiøbenhavns Ildebrand foraarsagede Nød og Vanlykke, saavel for de uden som inden Landet boende, vil (maaske vel med mere) flyde i min Høytærede Vens Deel, kand regnes noget, som mand før Branden holdt for Deres profit og fordeel, nemlig de Penge, der skulde været betalte for Skind af Deres Løn, hvilke Kiøbmanden Hr. Ramshart¹ soldte tillige med de Hans Kongl. Maj^t tilhø-

¹ Peder Pedersen Ramshart, Kjøbmand ved den færøske Handel i Kjøbenhavn.

rende¹, paa Auction med større fordeel, end som de i Holland kunde blevet udbragte, og meente da at have gjort en considerable Tieneste som fornemmelig til Hans Maj^t interesse, saa og dernæst en particulier til min Herre, hvorom jeg og flere og vare persvaderede. Nu treffede Vanlykken, at den feltbereder, en velhavende Mand paa Vestergade, som købte disse Skind blev og med Huus og Gaard ødelagt, dog saa, at hand staar noksom til at hielpe, og er ej nær saa meget at beklage som mange 1000de andre; thi hand har tienlige Vilkaar og resource. Dog haver hand ved Supplique erholdt Hands Kongl. Maj^{ts} Benaadning, at hvad hand paa forommældte Auction lod sig tilslaae, og ikke, før Branden kom, betalt noget deraf, det maae ham betoes indtil et andet Aar efter Michaëlis (om jeg ret erindrer) og da Auctionen er gaaen under Eet, og ej nogen forskiæl gjort mellem Kongens og Hr. Landfogeds Gods, saa er ikke at vente, at mand bekommer noget af denne Gield ind paa Deres Regning, førend Hr. Ramshart faar Hs. Maj^{ts} Gield ind tillige; Og er det endda heel lykkeligt, at Debitor er ikke en slettere Mand end som saa.

Dette er da, hvad jeg med denne leylighed haver haft at berette; I øvrige skikkes herhos forordninger for 1728 samt Aviser fra October Maaned, (da alle de forige saavel Aviser som forordninger ere med Trykkerierne opbrendte), og er jeg fremdeles, med megen estime, Edle, Høytærede Hr. Landfoged, Deres allerskyldigste tiener

H. Gram.

Khavn den 10de
April 1729.

167 (6)

Til Samme.

Edle og Høyfornemme Herr Landfoged,
Høystærede kiære Ven.

Ingen kiærere Tidende eller Skrivelse kunde jeg ynsket mig fra min Hr. Landfoged end den, som med Skipper Elsegaard, af Dato 25de Maii sidstafvigte, kom mig tilhænde, for hvilken jeg særdeles hierteligen takker, og glæder mig over det lykkelige Udfald af Hans megen hafte Sorig og Bekymring, som er, Gud skee lof, ret vel at den har været spildt og til forgiæves. Gud lade Hannem og Hans gode Kiæreste nyde i den Stød mange glædelige Aar og Dage tilsammen, og aldrig mere geraade i saadan frygt for hinanden, mindre udi nogen reelle Sor-

¹ Handelen paa Færøerne blev fra Aaret 1708 drevet for kongelig Regning som Monopolhandel.

rig over Dødsfald og Skilsmisse fra hinanden, førend de ere mætte af Dage, og have seet Deres kiære Arvinger i nogen Velstand. Den Sag med Sr. Peder Werming¹ haver jeg giort den Anstalt udi, som til datum haver været at giøre, nemlig bekommet hans Obligation i en lovlig og good form, og den strax ladet tinglyse, hvorimod hand haver min Revers paa de resterende 600 rdlr. at bekomme hos mig enten paa eengang eller ligesom hand dem behøver, som og skal staa hannem til rede. Nok haver jeg taget imod Monsr. Ziemers rente, og betalt hannem hans regning, og endeligen betalt en liden regning paa 5 rdlr. 2 $\frac{1}{2}$ 8 β til Madame Scharffenbergs Apotheque². Af den begierte Gradus ad Parnassum³ skikket hermed tvende Exemplarier nye og indbundne, hvoraf stykket koster 1 rbd. er 2 rdlr. tilsammen. Jeg motte saaledes kiøbe dem af nye paa Bogladen og betale dem dyrt, formedelst den Mangel her er bleven formedelst Ildebranden paa Skolebøger mere end paa andre Materier, uden forordninger, som ere endnu vanskeligere at bekomme. Deres kiære Stifsøn⁴ vilde jeg og ikke at skulde undvære den Bog længer, helst da hand er saa vidt kommen, som jeg udaf een hans Prøvestiil, som mig ved Monsr. Fers er tilsendt, har erfaret, ikke uden særdeles fornøjelse og forhaabning tll meget got i fremtiden, hvis hand vil vedblive at bygge med Omhue, Arbeidsomhed og flittighed paa saa gode fundamentter.

I øvrige skal det være mig en behagelig Pligtskyldighed, fremdeles at kunde være Høytærede Ven, eller hvem af Deres min ringe Tieneste kunde benytte, til Gavn og Befordring i hvadsomhelst mig er mueligt; næst min allerflittigste Hilsen til Deres gode Kiæreste samt hendes gode fader Hr. Laugmanden, og Sødskende, og ald Guds Velsignelses ynske over min Hr. Landfogeds gandske Huus og familie, forblivende

Edle, Høytærede Hr. Landfoged,
Deres skyldigste forbundne
tiener

Khavn den 10. Julii
1730.

H. Gram.

¹ Peder Werming, Bryggernes Oldemand.

² Enkemadam Botilde Scharffenberg, født Lindberg († 1731) ejede Kong Salomons Apothek paa Østergade.

³ Gradus ad parnassum var en bekjendt, meget benyttet Skolebog.

⁴ Hammershaimbs Stedsøn (af hans 1ste Kones 2det Ægteskab) Christian Frederik Diderichsen (Marcussen), død som Student.

168 (7).

Til Samme.

Edle og Høyfornemme

Høytærede Hr. Landfoged!

Begge Deres høytærede med sidste Skib hidsendte haver jeg meget vel erholden, nemlig baade af 25de og 30te Maii sidstafvigt, og dessen Indhold efter Skyldighed observeret. Den Assignation paa 48 rdlr. 4 fl 4 ß er mig af det Asiatiske Compagnies Casserer rigtigen bleven betalt, med Taksigelse af samtlige Interessentskabet for god Medfart og Assistance, hvorom Directeurerne allerede ved Breve vare underrettede, da jeg dennem forbemældte assignation præsenterede.

Den anden paa de 250 rdlr. Courant haver og Kiøbmanden Sr. Peder Ramshart accepteret til Betalning, efterat Cammerets permission dertil var erholden, som nu meget stricte holdes over. Men om Confirmationerne haver jeg intet endnu erfaret, troer og ey at nogen deraf i Aar bliver expederet, hvortil Hans Kongl. Majts Bortreyse, strax efter St. Hans Dag, til Holsten har været Aarsage, af hvilken Reyse (som, Gud være æret, haver gaaen lykkeligen og vel af) Hans Majt med samtlig Kongl. Herskab ved denne Uges Udgang vel indfinder sig i Staden, da de allerede ere her i Landet ankomne.

Hvad sig anbelanger den Post i min forrige Regning om Renter af de 1100 rdlr. fra Assistentzhuset, fra 11. December 1729 til 11. Juni 1730, da tilstaar jeg den at være af Uagtsomhed forglemt, og er derfor straxen, da jeg min høytærede Vens Skrivelse erholdte, bleven efterseet og annoteret, saa at den skal komme paa næste Regning. Renten af Sr. Peder Werming er rigtigen betalt til sidste 11. Junii, og det Huus, som den gode Mand allerede haver faaet opbyggt, kand nok svare til den Capital, efter alle folks Skiøn. Men der staar endnu meget tilbage for ham at skulde have bygget, hvortil Manden en større Capital var behøvende, og ynskte sig gierne saaledes hiulpen, at det kunde blive 3000 rdlr. i det mindste til første prioritet i en complet Bygning og Bryggergaard, hvortil jeg haver ikke kundet fortrøste ham. Jeg veed ej, om jeg i min sidste erindrede, at Mr. Ziemer havde faaet en anden Debitor i sin stæd til Stibolts Huset ude ved nye Boder, nemlig en Brænde-Vins-Brænder Peder Povelsen ved Navn, som haver til 11. Dec. sidstafvigt udgivet nye Obligation paa samme Capital 400 rdlr. C., lydende paa min Hr. Landfogeds Navn med første prioritet i Huset til Underpant, som haver i alle maader sin rigtighed og er strax efter bleven tinglyst og hos mig i vedbørlig forvaring. Renterne ere at betale til hver 11. Decembris. Hvad

Deres øvrige Anliggender i Deres Bestillings og Kongl. Betienings forretninger er angaaende, da vil jeg haabe, De med Hans Excellence, General-Directeuren af Financerne, saavel som med Deres Stifts-Befalingsmand noksom skal finde Sig fornøiede. I det mindste haver jeg ikke andet derom kundet erfare. Mig, og hvad ringe Tieneste jeg kand afstæd bringe, ville De alletider forsikre Sig om at skal blive i de samme terminis og bestandig til Deres Disposition som forhen, da jeg med megen estime, og næst ald Velstands Erynskning, forbliver,

Edle, Høytærede Hr. Landfoged,
Deres allerskyldigste Ven
og tiener

Khavn den 23
Junii 1731¹.

H. Gram.

169 (8).

Til Samme.

Edle og Høyfornemme Hr. Landfoged,
Høytærede kiære Ven.

Jeg haver ved forledne Vinters Begyndelse haft den Ære at erholde tvende Deres meget ærede og kiærkomne Skrivelser, den eene af 5. Sept., den anden af 6. Oct. 1731, for hvilke, saavel som og ikke mindre for den medfuldte store portion af Lyys jeg hierteligen og med allerstørste Erkiendtlighed takker; og gjør det mig bekymret, at jeg saa ofte og saa meget tillige af Deres Høflighed skal imodtage, uden at gjøre saa considerable Tienester derfor, som jeg ynskede.

Deres hosfølgende Regning paa de Penge og Obligationer, som hos mig ere staaende, findes i alle Maader gandske rigtig og juste, undtagen den faute, som af mig selv er begaaen af pur Uagtsomhed, at indfodre Renten af de 1100 Rdlr. fra 11. Dec. 1729 til 11. Junii 1730, hvilken jeg nu haver indført dertil, saasom jeg ved ringeste Ommældning strax bekom den, da det og af Vedkommende var bleven ved en forglemmelse efterladt, som lætteligen hendes; altsaa bliver Deres bemældte regning 33 rdlr. højere. Jeg veed ikke, hvorfor Mr. Lange bier saalænge, inden hand lader athente hos mig de Penge, som staar saaledes som de indkomme fra Hr. Ramshart, til at løse dermed Confirmationerne. Tvende gange haver ellers velbemældte Sr. Lange vaaren hos mig, den ene gang kort efter sidste Skibs Ankomst, og sidst for en 4 Uger siden, da hand

¹ Brevet er tydelig dateret 23. Junii 1731, — dette maa dog vistnok være en Fejlskrift for 23. Julii 1731, jfr. Brevets Udtalelser om Kongens Rejse til Holsten.

bad at motte mod sin Seddel lade afhente saamange hand fik fornøden, hvilket jeg sagde ham at være altid færdig til. Maa-
ske at de ej engang ere færdige og underskrevne, som kand lidet give til Sagen, efterdi det kand skee naar det skal, og ingen bliver glemt, men enhver kand være saa sikker paa sin Confirmation, som hand den allerede havde i Hænder.

Med min høytærede Vens forbedring i Lønnen gratulerer jeg hiertelig; og skal ikke andet troe, end jo den anden Post om de 52 rdlr. C. Kostpenge ligeledes finder sig. Jeg haver derom talt baade med Hans Excellence Hr. Geheime-Raad Plessen, saa og med den af Herrer Committerede, som haver de færøeske og Islandske Departements, nemlig Hr. Etats-Raad Tott, hvilke jeg begge fandt faciles og i ingen Maade vanskelige.

Deres Svoger Monsr. Sommer maae jeg beklage at være og blive den samme, som hand hidindtil har viist sig. Jeg haver hverken faaet Brev eller eniste skilling fra ham siden, endskiønt jeg haver anmodet en god Ven der i Egnen at minde ham. Min Regning for næstkommende 11. Junii skal jeg have den Ære med Skibet, som vel i Augusto eller sidst in Julio herfra efter Sædvane afgaaer, at sende. Monsr. Ramsharts Død og forandring af Kiøbmand her ved Stæden veed vel Skipperen og de andre af hans Selskab lige saameget om at berette, som jeg kunde skrive, saavel som meere her kand være passeret. Jeg hører og spørger mindre Nyt end mange andre, thi mine forretninger bliver hver Dag overflødige og mere tilvoxende. Deres kiære Stifsøn Diderichsøns Stil haver meget fornøyet mig; thi jeg forhaaber, at hand haver giort den paa egen Haand, og uden andres Hielp, hvilket dog vel undertiden plejer at foregaae i slige Tilfælde. Kand hand dog præstere det ligesaa got ved alle leyligheder, og da resten in præceptis, lingvis og auctorum lectione svarer dertil, kand der om hannem have got Haab, naar hand adlyder Guds og gode Venners Raadføring. Gud velsigne og bevare Dennem, Høystærede Ven, med Deres gode Kiæreste og Børn samt gandske Huus og familie, i langvarig Sundhed og Velstand, som ynskes af Deres,

min høystærede Hr. Landfoged,
allerskyldigste Ven og Tiener,
H. Gram.

Khavn d. 21. Apr.

1732.

P.S. De gode Mænd Hr. Jesper Løve¹ og Hr. Rector Fers skulde jeg have den Ære at skrive til med samme.

¹ Jesper Nielsen Løve, f. 1688 † 1791, var paa den Tid Capellan hos sin Svigerfader Anders Knudsen Lemvig til Østerø Præstegjeld. Senere blev Løve Sognepræst i Vallensbæk.

Men venter alene paa, om jeg motte høre deres Confirmationer at komme med. Den sidste vilde jeg bede at motte hilses paa det flittigste, og forsikres at jeg haver ved hans Ansøgning giort hvad jeg kunde, og vil haabe endnu et got Udfald.

170 (9).

Til Samme.

Edle og Høyfornemme Herr Landfoged,
Høystærede kiære Ven.

Skipper Elsegaard¹ haver ved sin lykkelige Ankomst rigtigheden leveret mig Deres kiære Skrivelse samt indesluttede tvende Vexeler hver paa 100 Rdlr. Courant, tilsammen 200 Rdlr., som jeg endnu ej haver indcasseret, men finder gandske sin Rigtighed. Monsr Lange² haver derimod af de forige Penge ej afordret meer hos mig, end netto 150 Rdlr., derfor hand vel selv beretter Aarsagerne, som er vel meest, at der med disse Confirmationer saa langsomt afstæd gaar. Om nogen behagelig resolution til min kiære Vens fordeel fra Rente-Cammeret denne gang er udsendt, skal jeg og ikke kunde sige; Thi det er nu saa rart, at jeg faaer de gode Herrer deroppe i tale, saasom Hans Excellence³ er saa meget strængt occuperet, og ofte enten hos Kongen, eller ude paa Landet paa sit Gods, og Etats-Raad Tott⁴ ligeledes bebyrdet med mere end sædvanligt; Men kiære Ven kand være forsikret om, at jeg haver med dem begge talet derom for længesiden og faaet god fortrøstning.

Hvad den Post om Deres Penge-Capital angaaer, da, efter at have endeel talt med Skipper Elsegaard strax efter hans Ankomst, endeel siden bedre overvejet Sagen, finder jeg neppe noget bedre Raad at give, end at lade den ærlige Mand, Deres forige Debitor, Sr. Peter Werming erlange hans Begiering, og lade ham bekomme endnu 1400 Rdlr. fuldt, saaat Pantet bliver tilsammen 3000 Rdlr., hvorimod hand i Aar og inden næstkommende 11te Junii 1733 (da hand forlanger de sidste penge og vil give Obligation) opbygger det resterende af sin Gaard, til sin Nærings uomgængelige fornødenhed og store Hielp. Hvad som allerede staaer bygt, er af Brand-Asseurance-Compagniet, taxeret for 4500 Rdlr. og betalt premie af 3000 Rdlr., som hand har sagt mig. Seer saa aldeles ikke at være fare ved at sætte den begierte Summam endnu deri; hvoraf, (naar jeg faar kiære

¹ Formentlig Skipper Søren Jensen Elsegaard, der ejede Matr. Nr. 67 i Østre Kvarter (Lille Kongensgade).

² Formentlig Copist i Rentekammeret Hans Lange.

³ Hans Excellence o: Chr. Ludvig Plessen.

⁴ Den senere Geheimestatsminister, Greve Otto Thott (1703—1785).

Vens Ordre med disse Høst-Skibe), jeg strax skal betale ham de 500 rdlr. inden 11. Decembr mod Rente, og siden til 11. Junii efter hans begiering resten paa en reen Obligation, som tilforne. Herom videre uden tvivl i hans her indlagte Skrivelse; hvorpaa vi begge vente Svar; og jeg er, med største Redebonhod og skyldig Tieneste, samt Guds Velsignelses ynske over Dem og Deres gandske familie,

Edle, Høystærede Hr. Landfoged,
Deres forbundne

Khavn d. 26.
Jul. 1732.

Tiener
H. Gram.

Udskrift:

Kongl. Majestets
Velbeskikkede Landfoged paa
færøe

Edle og Høyfornemme
Sr. Jørgen Frantz Hammersheimb
à

Med en Ven, den
Gud ledsage!

Thorshavn.

171 (10).

Til Frøken Karen Brahe¹, Østrupgaard.

Den rare og dyrebare Samling af Danske Bøger, som de Tvende priselige Frøykener, Sal. Frøyken Anne Giøe til Hvidkilde, og den, endnu ved Guds Naade levende, Høyædle og Velbaarne Frøyken Karen Brahe til Østrupgaard, hafver tilvejebragt, og denne sidstbenæfnte, til Samlingens des sikrere Bevaring og forplantning til Efterkommerne, deraf indrettet et Bibliothek udi det af hende Self saa gudeligen som berømmeligen stiftede Jomfrue-Closter i Odense, bliver herved formeeret med nærværende ringe Gafve af den, som endskiønt ubekiøndt, glæder sig ved denne Leylighed, at kunde tilkiendegive ikke mindre sin Patriotiske Høyagtning for saa rar en Dyd i Vore Lande, end sin Kiærlighed til det Danske Sprog, og som er, for det øfrige, Stædets og dets Høyædle Stifterskes

allerydmygste Tiener
H. Gram.

Kiøbenhafn d.
21 februar 1736.

¹ Karen Brahe (1657—1736) til Østrupgaard arvede efter sin Moders Faster Anne Gjoe (1609—1681) et betydeligt og værdifuldt Bibliothek, som hun yderligere forøgede. Bibliotheket tilhører det af hende i 1716 oprettede Jomfru-Kloster i Odense.

172 (11).

*Til Oberst Niels Palmstierna*¹.

Høyædle og Velbaarne

Hr. Oberst og Envoyé.

Jeg hafver hermed den Ære, at acquittere mig af min Skyld imod Deres Vbhd., i Henseende til Hr. Biskopen paa Gothland: Hvis Bref tillige hermed tilbagefølger. Gierne hafde jeg ynsket, at kunde bragt noget meer til Veye, for den brave Mand, hvis Nafn jeg venerer og hvis lærde Skrifter jeg længe har haft en Deel udaf i mit ringe Bibliotheque: Men vi faaer saaledes samptligen, her in Septentrione nostro, tage til Takke med faae Stumper og Stykker, som vore altfor skiødesløse forfædre hafve fundet for got at spare og levne til os. Jeg vil imidlertid haabe, det Velbmdte Hr. Biskopen omendskiønt kun saare lidet hiulpen og opliust af den Prøve, som hermed skikkes, dog ikke skal finde at sige enten paa min Velvillighed eller Oprigtighed i at communicere. Tiden hafver jeg meest at giøre Undskyldning for, nemlig at jeg saalænge har forhalet at i Værk sætte Deres Velbhds. Befaling; som jeg dog er forsikret at holdes mig til gode i Henseende til mine Omstændigheder. Self skulde jeg og søgt den Ære disse ringe Papirer at overlevere. Men betænker, at det er Deres Velbhds. Postdag saavel som min; og efterdi jeg fik dette færdig igaar Aftes, har jeg ikke vildet lade det længere hos mig ligge. Jeg har den Ære med min respect at forblifve

Deres Høyædle Velbaarenheds
ydmyge og hørsomme Tiener
H. Gram.

Kiøbenhafn den
11te Augusti 1742.

173 (12).

*Til Biskop Georg Wallin*², *Visby*.

Høyædle og Høyærværdige

Herr Biskop.

Jeg blues ikke lidet, ved at hafve ladet Deres Høyærværdigheds kiære Skrifvelse saa lang Tiid ubesvaret; Men naar min Høytærede Herre blef vidende mine Aarsager, og hvormed jeg har været forhindret, samt hvorfor jeg har biet og forventet, inden at vilde have den Ære at svare Dem, skulde De sandelig holde mig undskyldt. Samme er nu for vitløftigt at for-

¹ Niels Palmstierna (1696—1766), svensk Gesandt i Kjøbenhavn 1739—44.

² Georg Wallin (1686—1760), Superintendent paa Gothland, senere Biskop over Gøteborg Stift, udgav forskellige Værker vedrørende Gothlands Historie.

tælle, værende ey heller til nogen Nytte. Dette maae jeg sige, at jeg endnu ikke er i Stand, til at fuldkomme Deres Begieringer, og svare paa alle mig tilsendte Spørsmaal. Men venter, med Guds Hiælp, at fuldkomme en god Deel deraf inden næste Maji-Maaneds Udgang. Aarsagen, hvorfor jeg sætter saadan Terminem, kand jeg denne gang ikke sige. Imidlertid til at bevise, det jeg ikke haver slaget min Pligt af Tanker, saa gifver jeg mig herved den Ære, at tilsende Deres Høyærværdighed et curieux Pave-Bref, (saafremt De ey har det tilforne), som jeg træffede uforvarendes paa et vist stæd. — Under Abbet Hanses Bref af an. 1491 hafde vel været et Sigillum, hvis Vestigium var at see, men Seglet self affalden og borte. At denne Abbet Hans har været Hans Bonsack, kand være probable; thi fra an. 1491 til 1514, da Strelow taler om ham pag. 241 seq., er ikke saare lang Tiid. Strelow¹ kalder ham Bomsack, vix recte; nam Bonsackii apud nos haud pauci vixerunt. Et Bonsachus etiam vocatur idem noster Abbas in Nic. Portæ Trygonii² Elegiis, pag 176:

Janus Bonsachus quondam venerabilis Abbas etc.

Men saafremt bemældte Abbet skulde hafve levet ved den Tiid, da Nic. Petrejus³ var paa Gulland an. 1547, og Eyler Hardenberg⁴ sammestæds var Lehnsmand, da siunes mig, at der er noget for langt fra an. 1491 til 1547 til at statuere eundem virum. Ihvorvel dette er dog, naar mand læser forbmdte Poet Portam Trygonium, noget uklart og obscurum, om Bonsack endnu levede self paa den Tiid, eller og alene i sine Scriptis et Collectaneis. Men klart nok, at hand har været een af de impostoribus, et Cimbricarum Gothicorumque antiquitatum fabris, qui Petrejo præiverunt et Septentrionis historiam inquinarunt. Men mig kommer ej rettere ihu, end at jeg jo i mit forige Deres Høyærværdighed tilsendte hafver mældet noget om forbmdte Poets Nic. Portæ Underretninger om samme Sag. Hvis ikke, og Deres Høyærv. derom er curieux, skal det skee en anden gang.

Jeg er med største Høyagtning,

Høyædle og Høyærværdige Hr. Biskop,

Khafn d. 25

Deres ydmyge og lydigste Tiener

Febr. 1743 st. nov.

H. Gram.

¹ Hans Nielsen Strelow (1587—1656), Superintendent paa Gothland, udgav 1633 i Kjøbenhavn Cronica Guthilandorum.

² Niels Trygonius, Præst i Vadum i Fers Herred, Skaane, udgav flere latinske Digte.

³ Nicolaus Petrejus o: Niels Pedersen (1522—79), Præst (bl. a. i Visby paa Gothland), udgav 1695 i Leipzig: Cimbrorum et Gothorum origines etc.

⁴ Eiler Hardenberg (død 1565), Rigshofmester, var fra 1544—51 Lensmand paa Gothland.

174 (13).

Til Samme.

Velædle og Høyærværdige Herr Biskop.

Til at holde mit Løfte, og at fuldbyrde den Pligt, som jeg agter mig at staae udi imod saa velskiønnende, lærde, og for Verden og Eftertiden nyttige folk, som Deres Høyærværdighed og Deres lige, hafver jeg ikke forsømmet, saasnart Leylighed gafves, at opsøge alt hvad som var at finde i Vort Universitets gamle Brefskeer, Ecclesiastica Gothlandica vedkommende. Samme hafver jeg ladet afcopiere ved mine egne folk, saa at min Herre ikke behøver at spørge om dets Bekostning, da det og ey hafver været uden faae Mellem-Timers Arbeide. Jeg troer, at De derudi ville finde alt hvad De udaf min forige Designation (den jeg saaledes den Tiid udskref ex veteri Repertorio) hafde giort Sig Haabning om. Saa lader jeg og medfølge ey alene et gammelt halfroddet Register paa den før ommældte Bispe-Tiende, saaledes som den var an. 1523. (Samme siunes at hafve hørt til et gammelt Foged-Regnskab, og altsaa udi Hr. Søfren Norbyes¹ Tiid, hvilken gode Mand har vel udentvifl ladet indkræve denne Bispe-Tiende til en anden Brug, end just at levere den videre til Biskopen af Linkiøbing; endskiønt hand vel aldrig har haft anden religion end den Catholske, eller, rettere om ham at tale, slet ingen). Men endogsaa har jeg lagt hos udi Pakken Originalen af Abbedens Bref i Romme, paa det min Herre deraf kand tage Seglet; og endeligen et ligedan Original-Document af an. 1582 udi Superintendent Mauritii Christierni Tiid, i Henseende til de 4 Sigiller, som derpaa findes, og jeg til des klarere Opliusning gierne undte Dem den fornøyelse, Self at aftegne. Disse tvende sidste, eftersom de ere Originaler, beder jeg alene om at motte faae igien ved Leylighed, naar de ere brugte; men alle Copier blifve Deres Høyærv. skænkede.

Hvad ellers udi dette Deres berømmelige forehavende eller i andre argumentis litterariis aut historicis min ringe Kundskab kand være til Tieneste, derudi skal Deres Høyærv. stædse finde den villig og redebon, som med ald Høyagtning stædse forblifver

Deres Høyærværdigheds
lydigste og ergifne Tiener
H. Gram.

Khafn i hast
den 7 Junii styl.
nov. 1743.

¹ Søren Norby (død 1530), Christian den 2dens tro Tilhænger, blev 1517 forlenet med Gothland.

P. S.

Jeg vil og haabe, at Hr. Envoyé Palmstierna hafver fremsendt et lidet Bref fra mig med et andet Document indsluttet, for et par Maaneder eller 3 siden.

175 (14).

Til Landfoged Hammershaimb, Thorshavn.

Velædle Hr. Landfoged,
Høytærede kiære Ven.

Deres kiære Skrifvelse af 8de Junii sidstleden er mig vel indløben, og vil haabe, at dette skal ligeledes finde Dem ved fornøvelig Helsen. Min Regning fornemmer jeg og at have været rigtig, som jeg nu sidst fremsendte; Men forstaaer ikke, hvad Høytærede Ven vil sige dermed, at Jomfrue Weyhe skulde siden atter have leveret mig de 20 Rdlr. tilbage, hvilket jeg ingensteds finder. Thi det som hos mig er antegnet, med hendes haand under, lyder saaledes, at den 13de Augusti 1742 leverede hun mig af Penge, som hun hos Hr. Commerce-Raad Lund hafde annammet, 50 Rdlr. Men deraf bekom hun selfsamme Dag tilbage, til nogle sine Udgifter 20 Rdlr., saa at jeg kun beholdt deraf 30 Rdlr., hvilke i min Indtægt er anført. Efter den tid har hun aldrig leveret mig nogen Penge, men vel taget og bekommet hos mig.

Hos Hr. Justitz-Raad Bing¹ har jeg giort min flid, at persvadere ham til det, som kiære Ven har forlanget, og Deres Helbreds Conservation, samt Svagheds Lindring saa høyligen Magt paaligger. Hand har og været saa god, at vise sig derudi føyelig, som De af hosfølgende behageligen kan fornemme. Den gode Mand haver self præpareret og dels bestilt Medicamenterne, som følger herhos i en forseglet Eske, samt og i et forseglet Bundt graae Papir. Hand skriver en slet og ulæselig Haand, hvorføre jeg har frygtet, at kiære Ven ikke skulde komme til rette med samme at læse, og derfor ladet Pennen gaae derover, for at gjøre Ordene tydeligere her og der. Penge har jeg ikke kundet faae ham til at tage, men hand har svaret, at min Herre kunde gjøre ham det got med nogen af Deres Lands frugter.

Med det Svenske Væsen hafver det taget saadan Ende, at Rusland, for at hindre Vores forehavende i at foreene de 3 Riger, hafver forundt Sverrige fred paa gode Vilkor, nemlig at gifve dem det meeste tilbage af Findland som Russerne hafde i deres Vold, imod at de Svenske skulde udvælge den

¹ Grams gode Ven og Husfælle, Lægen Justitsraad Jens Bing (1681—1751).

Holsteenske Printz, som er Biskop i Euthin eller Lybek¹. Saaledes er da freds-præliminaria sluttede imellem Rusland og Sverrige, til Åbo den $\frac{20 \text{ Junii}}{1 \text{ Julii}}$; og da dette Budskab kom til Stokholm, foreenede de 3 Stænder, Adelen, Geistligheden og Borgerne sig om at tage imod saadan fred, og derpaa at vælge Biskopen af Lübeck; Bønderne, og særdeles Dalkarlene (hvilke sidste hafde trængt sig ind i Stokholm 3 à 4000 Mand stærk), contradicerede og afsloge baade det ene og det andet, og vilde hafve Cron-Printzen af Danmark til Cron-Successor. Men, da der først var brugt alle formanings-Midler til dem, ere de af Adelen og den reguliere Milice blefven attaquerede, og slagne, 60 à 80 Bønder paa Torvet omkomne, mange blesserede og over 1000 fangne; Resten tog flugten. Af det andet Partie er og en Snees eller 30 faldne, og Rigs-Raadet General Adlerfeldt dødelig blesseret, som efter 2 Dage døde; Nu siges det at være stille igien, som er de sidste Tidender vi i disse Dage derfra haver. Imidlertid ligger Vor flode i fuld-færdig Stand til at udsegle, og Armeen ligeledes tillaves, som mand troer, alene at være til defension, og at bringe vedkommende vore Misundere til, at indgaae hvad som til vor Konges Sikkerhed i sine virkelige possessioner kand holdes tilstrækkeligt, som vel ogsaa, med Guds Hielp, skeer.

Videre er herfra ikke at mælde, (thi om forandringen paa Rente-Cammeret, hvor nu er kommen Hr. Stifts-Befalingsmand von Osten i Hr. Geheime-Raad Berkentins Stæd², er vel fra andre Dem aviseret), og vil jeg saa hafve kiære Ven den Høyeste Gud befalet, til bestandig Helbred og mange Aars tillæggelse til Deres Alder, med ald Velsignelse, forblivende stædse

Deres skyldigste og forbundne

Khafn den 15 Juli
1743.

Tiener
H. Gram.

176 (15)

Til Samme.

Velædle, Høystærede Hr. Landfoged!

Jeg vil haabe, at inden disse Linier fremkommer, skal min forige med Deres Jomfrue Svigerske være Dennem i Hænde,

¹ Adolf Frederik af Holsten-Gottorp, Konge af Sverige fra 1751—71. Ved Freden i Åbo maatte Sverige afstaa en mindre Del af det sydøstlige Finland indtil Kymmene-Elven til Rusland, medens det fik det øvrige Finland tilbage. Med Hensyn til de i Brevet omhandlede Begivenheder henvises iøvrigt til E. Holm: Danmark-Norges Historie II pag. 219 ff.

² Wilhelm August v. Osten (1698—1764) blev i 1743 udnævnt til Deputeret i Rentekammeret og Direktør for Finanserne i Stedet for Geheimeraad Chr. Aug. Berckentin.

hvormed fuldte de Medicamenter samt Opskrift fra Justitz-Raad Bing, dem jeg vil ynske Guds Velsignelse og kraftig Virkning at motte følge. Disse Linier er alene for at recommendere denne nye bestilte Rector Peter Debes i kiære Vens Gunst, som jeg forhaaber at skal skikke sig noget bedre end den forige. Jeg hafver paa Hr. Biskopens recommendation og skriftlige forsikring om hans Løn, naar Tiden kom samme at betale, forstrakt ham de 100 Slettedaler i Croner, som beløber til just 70 Rdlr 5 $\frac{1}{2}$ Courant, og taget dennem af kiære Vens Cassa, som jeg indstiller til Deres gode approbation. Skal og ikke forsømme at indcassere dem igien hos Hr. Biskopen, om jeg lever. Videre haver jeg denne gang ey at mælde, men ynsker Dem, med gandske Huus den Allershøyestes rige Naade, Sundhed og Velsignelse, og forblifver stædse med sædvanlig Ergifvenhed, Velædle Hr. Landfogeds

allerskyldigste Tiener
H. Gram.

Khavn den 10de
Augusti 1743.

Udskrift:

Kongl. Majts Landfoged
over Færøerne
Velædle Sr. Jørgen Frantz
Hammershaimb
dette tjenstligst
à

Med en Ven, den
Gud ledsage!

Thorshafn.

177 (16).

Til Samme.

Velædle Hr. Landfoged
Høystærede kiære Ven.

Det gjorde mig ret meget ondt, at sidste Skib gik bort, foruden at jeg bekom den Ære nogen Skrifvelse at medskikke. Saaledes gaaer det nu til, siden hverken den gamle Jens Bentzon, eller Peder Debes mere ere her til at minde mig, og advare om Tiden. Og var vist nok gaaet ligeledes denne gang, da Skibssconnert fra færøe kommer een Dag, og strax anden Dagen lafves et andet til, at reyse fort did igien. Vel var det, at Høystærede Ven hafde committeret denne Sag til den gamle Kone, som bragte mig Brevet, og passer nu paa at afhente Beskeden derpaa. Desimellem har jeg bestilt hos Justitz-Raad Bing hvad som herved følger, saavel i flasker og Esker, som

i Skrift. Gud gifve at det motte altsammen vel lykkes, og kiære Vens Helbred nogenledes styrkes til fleere Aars Lif med fornøjelse. Hvad Frue Ass. Anckersens¹ skal hafve, staaer tilrede, naar Assignationen kommer mig for øyne, som endnu ey er skeet. Een Assignation alene har jeg betalt, stoor 20 Rdlr., som i gaar blef mig anviist, dat. 1 Junii. De 300 rdlr. som kiære Ven assignerede mig i fior, hafver jeg rigtigen indcasseret den 11 Decembr. 1743. Men endnu har jeg ikke fundet Leylighed til videre at udsætte, end 600 Rdlr. paa Rente, hvorpaa Obligationen i disse Dage gøres færdig, og er et got Huuspant. Paa indlagte lidet Papir er et hastig Udkast af Deres Statu bonorum siden den 15 Julii 1743. Mere faaer jeg denne gang ikke Tiid til, saasom jeg i en hast skal i en anden forretning, og Buddet, som skal hafve dette med, kand ey heller bie.

Gud velsigne, styrke og helbrede kiære Ven, og lade Dem lefve mange Aar med Deres kiære familie! Det ynsker, Velædle Høystærede Hr. Landfoged,

Deres allerskyldigste Ven
og Tiener

H. Gram.

Khafn den 18
Juni 1744.

P. S. Hr. Justitz-Raad Bing og jeg takke paa det skyldigste for de gode Lyes, som vi forleden Aar bekomme. Endnu har jeg ey faaet de Penge hos Bispen for Rector i færøe, men faaer dem gandske vist i denne Uge. Hans Høyærv. var ude paa Emmedrup² igaar, da jeg sendte Bud derom.

178 (17).

Til Samme.

Velædle, Høystærede Hr. Landfoged
og kiære Ven.

Da Mons. Hans Lange har ladet mig vide, at Skibet, som nu til høsten destineres til Eder, er seglfærdigt, har jeg ikke vildet forsømme den Leylighed, alene for at lade vide, at efter min sidste Regning, som jeg haaber er Dennem rigtig tilkommen med forrige Skib, hafver jeg annammet af Hr. Biskopen de 100 Sldl. Croner, som var 70 rdlr. 5 ŷ Courant, til Rector Debes — og desforuden Penge til Færøe-Skoles Discipler 25 Rdlr. Croner, er Courant 26 rdlr. 3 ŷ 6 β , som jeg alt hafver ført paa kiære Vens Regning. Derimod har jeg udtalt til Mad. Anchersen den 17 Julii Penge efter Qvittering 84 Rdlr. 1 ŷ .

¹ Cathrine Anchersen, født Wiel, gift med Professor H. P. Anchersen.

² Biskop P. Hersleb ejede Emdrup Ladegaard.

For resten refererer mig til mit forrige, hvor ogsaa medfuldte Medicamenter fra Hr. Justitz-Raad Bing. Og forblifver, med allerbeste Ynske til Helbreds og Sundheds fuldkomne restitution, samt ald Lyksalighed og Velsignelse ofver Dem og Deres kiære familie, Velædle, Høystærede Hr. Landfoged, og kiære Ven,
 Deres allerskyldigste Ven
 og Tiener

Khafn i største hast
 d. 3 Augusti 1744.

H. Gram.

179 (18).

Til Samme.

Velædle Hr. Landfoged,
 Høystærede kiære Ven.

For Deres kiære sidste af 31 Maji siger jeg hjertelig Taksigelse, og glæder mig ikke lidet at kiære Ven befinder sig ved god Sundhed; og de af Hr. Justitz-Raad Bing foreskrefne Midler hafve haft en forynsket Virkning. Hand hafver nu og denne gang forsiunet Deres Eske med flere Species, og derefter leveret mig den Seddel, deres Brug angaaende, som herhos følger. Saa følger og herhos min Regning til dato, hvorved jeg paa et særdeles Papir har mældet om de Penge, jeg forleden Aar oppebaaer af Hr. Biskopen, for at sendes til Rector Debes. Og hafver nu i Aar intet vilde bemænge mig dermed, men ladet Rectoren levere ved sin Commissionnaire (uden Tvifl Stud. Antoni Haldan¹) Qvittering til Biskopen, som derpaa og gaf ham Lønnen for i Aar. Imidlertid er det artig, at Hr. Commerce-Raad Lund skikker sin Tiener her til mig, med en ligelydende Qvittering fra Rector Debes om samme Løn; hvorpaa jeg gaf ham til Svar, at mig var bevidst, det Hr. Biskopen hafde alt udtællt Pengene til en Anden; og at jeg hafde besluttet ingen Tiid at bemænge mig med disse Skole-Penge, der var Hr. Landfogden og mig gandske ikke vedkommende, men kun til Byrde, hvorføre jeg ogsaa bragte Hr. Commerce-Raad Lund til, at imodtage fra Biskopen, igiennem min Haand, 50 Slettedaler i Croner, som er Stipendia for Skole-Disciplerne.

At jeg nu ikke udi min Regning af 18 Junii 1744 mældede noget om de Skole-Penge og Rectors løn, var, fordi de mig ikke førend længe efter blefve leverede; Men til det Skib, som afgik siden circa 1 Augusti hafde jeg alt giort et Bref færdigt, og leveret det til Sr. Hans Lange; Men kom forsildig dermed, saasom Skibet da var gaaen herfra, og til sin Ladeplads at tage

¹ Formentlig Antonius Haldan, f. 1720 † 1777, der senere blev Præst i Syderø Præstegjæld.

Korn ind. Hans Lange meente dog at faae det betimeligen til den Plads skikket; Men blef forgiæves, thi det var alt bortseglet, saa jeg fik det in originali tilbage, og samme nu herhos sender.

Den Visite, jeg hafde om de Penge til Laans, fornam jeg siden aldrig mere til; og kand derfor ikke sige, om det har været fra Søfren Deigel¹ eller ikke. Hand er ellers nok bekiændt i Kiøbenhafn, for det hand er, og skal hafve stor Umage med at forstikke og forborge sine Kunster saaledes, at derved skal tilflyde ham nogen fordeel mere.

Hvad Deres kiære Søn Friderich Carl² angaaer, da haaber jeg, at alting nu med ham er paa saa ynskelig og god en foed, end ogsaa i den Skole hand har været og endnu er, at der behøfves ingen forflyttelse. Hr. Biskopen, saavel som Hr. Professor Anchersen³, har dog været af samme Tanker, som Høystærede Ven, at det kunde være nyttigen, at hand blef satt i en anden Skole. Jeg hafver og ingenlunde raadet derfra, men bedet de gode Mænd herudi giøre, hvad de med god fornuft fandt for best; Thi hverken hafver jeg nogen interesse eller sær Venskab med Rector Clod⁴; men estimerer og elsker adskillige andre Rectores her i Landet ligesaameget som ham; ey heller vilde jeg see paa nogen Rectors eller Hørers Interesse og reputation, (om de end vare mine egne Brødre,) naar det gjældte om en braf Mands og min Vens Søn at see i sin Velfærdt og Studeringer bedre befordret og til rette hiulpen. Hr. Assessor og Prof. Anchersen har nu til sidst berettet mig, at hafve gjort sig ald fliid i at undersøge og examinere Sagen; og at hand har nu stor Raison, til ey at tænke paa Deres Søns forflyttelse. Men Hr. Biskopen har jeg siden ey talt med, saasom hand er siælden her i Staden, men ude paa sin Gaard Emmedrup.

Gud velsigne, styrke og opholde kiære Ven, med Deres gode Kiæreste og Børn, endnu i mange gode Aar! Det ynsker,
Velædle Hr. Landfoged og Høystærede Ven, Deres stædse
tjenstskyldigste Tiener

Khafn, d. 6

H. Gram.

Augusti 1745.

¹ Muligvis Søfiskal Søren Dejel eller Degel.

² Hammershaimbs ældste Søn, født 1725, død som konstitueret Landfoged hos Faderen 1762.

³ Hans Peter Anchersen (1700—65), Dr. juris, Professor.

⁴ Mag. Peder Clod (1682—1747) var fra 1711—1747 Rektor ved Helsingørs lærde Skole.

P. S.

Jeg forglemte den Post om Deres hos mig staaende Beholdning, hvoraf jeg siden ifior har været saa lykkelig, paa Vexeler à 3 til 3 Maaneder efter forordningen, at placere 600 Rdlr. à Rente 5 pro Cento, indtil et got Pant motte forekomme. Men intet saadant Pant er mig hidindtil forekommet, og seer ingen apparence til noget sikkert i disse alt for slette Tider. Jeg har self for min egen Regning mottet taget tvende Huus-Panter paa mig, efter Dom og Auction, eet paa 1500 Rdlr. og eet paa 600 Rdlr., som jeg maae hute hen med og leye bort, saaledes som jeg kand. Eet har jeg ogsaa paa 1300 rdlr., hvor jeg af Beboeren, som er Debitor, har altid et heelt Aars Rente til Gode, nu paa 5te Aar, indtil hand, som er en Garver, kand faae det soldt, som jeg haaber. Saaledes gaaer det mange flere. Hvorfore jeg og flere har resolveret nu til 11. Junii at placere vore Penge i det Westindiske Compagnie¹, indtil bedre Tider. Og skulde Høystærede Ven vilde tage samme resolution, da vil jeg til 11te December faae Dem der 1000 rdlr. indsatt.

Endnu erindrer jeg, at fra Westindien, hvor Arent Dyssel nu er, som Officier i fæstningen, ere mig tilsendte tvende Brevve til min Herre, og til Deres Søn i Helsingør, og det tredie til mig self, (hvori han beder mig at procurere sig mere gage og avancement;). Disse tvende gifver jeg mig den frihed herhos at sende, holdende det ufornoden at skikke Deres Søn Friederich Carl sit, førend hans gode fader hafde seet hvad derudi var. Adieu!

¹ Af Brevet fremgaaer det saaledes, at Gram var økonomisk interesseret i det Vestindiske Compagni. Han var sikkert ogsaa økonomisk interesseret i det Asiatiske Compagni, til hvilket han endogsaa en Tid lang synes at have været knyttet som Direktør. I et Brev af 12te October 1737 skriver Grev Chr. Rantzau til Gram: »dog en ting maa jeg derhos betinge mig, at HEr Justitz-Raad som lovkyndig Directeur vilde sætte vore chinesiske Sager paa en profitabler food.« Og i et Brev af 15de Juni 1745, hvori Rantzau anbefaler en ung Theolog Jacob Basballe, der søger at blive Skibspræst paa et Chinesisk eller Ostindisk Skib, til Grams Velvilje, skriver han: »Jeg veed meged vel, HEr Justitz-Raad desto beklageligen ei meere er ved Directionen.« — — —

Brevene Nr. 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 175,
176, 177, 178 og 179

tilhøre Familien Hammershaimb¹.

Brevet Nr. 171

tilhører Karen Brahes Bibliothek, Odense.

Brevene Nr. 172, 173 og 174

tilhøre Stiftsbibliotheket, Linköping.

¹ Foruden de her meddelte Breve til Landfoged Hammershaimb bevares der i Familien Hammershaimb en Del andre Breve til Landfoged H., bl. a. en Række Breve fra Biskop P. Hersleb. I et af disse, dateret April 1748, skriver Hersleb saaledes til Hammershaimb:

— — — Foruden det Brev om Kirkernes Sager og de publique Ting, som Stiftamtmanden med mig underskriver, vilde jeg blott mælde disse speciale Ting, og allerførst beklage Højtærede Ven, saavel som mig selv og fleere, at vi have mist en saa god Ven og stor Mand, idet det har behaget Gud at bortkalde ved Døden vores lærde og store Mand Etatsraad Gram, som her af alle beklages, og i sær af Academiet savnes; Jeg er og vis paa, at Højtærede Ven besynderligen vil beklage hands Død, som hand var visseligen Deres Ven, og især for Dem umistelig, da Deres Søn skal til Academiet, hvor hand visseligen vilde taget sig af ham og i mange Maader kunde været ham til Tjeneste. Hand er død af en tærende Sygdom en sagte og stille Død. Som hand har gjort meget got i Hands Liv, saa findes hands Tilstand efter hands Død ikke saa bemidlet, som mand havde ventet; Hans Bibliothec bliver nok det eeneste, som hands og sal. Frues Arvinger komme til at deele, og ikke det engang gandske; thi der ere adskillig Giæld, og publique uafgjorte Ting; derfor kommer Hands Bibliothec til Auction, som er en stor Skade, at de Bøger, som med saa stor Fliid ere samlede, skal igjen over hele Verden adspredes.« — — —

NAVNE-REGISTER.

- Aagaard, Jonas, Bogholder, 13, 15, 22, 23, 24.
 Adlerfeldt, General, 40.
 Adolph Frederik, Konge af Sverige, 40.
 Anchersen, Professor, 44.
 Anchersen, Professorinde, 42.
 Anderseu, Morten, Brygger, 19.

 Bartholin, Conferentsraad, Professor, 5.
 Basballe, Jacob, Præst, 45.
 Bentzen, Jens, 6, 25, 41.
 Berkentin, Geheimeraad, 40.
 Bille, Vice-Admiral, 6.
 Bing, Justitsraad, Dr. med., 39, 41, 42, 43.
 Bonsack, Hans, Abbed, 37.
 Bornemann, Justitsraad, 17.
 Brahe, Karen, Frøken, 35.
 Brøer, Hof-Præsident, 7.

 Carl, Prinds af Danmark, 9.
 Christensen, Maurits, Superintendent, 38.
 Christian VI, 31.
 Clod, Rektor, 44.

 Debes, Peder, Rektor, 41, 42, 43.
 Deigel, Søren, 44.
 Diderichsen, Frederik, Student, 30.
 Dyssel, Arent, 5, 11 ff., 23 ff., 28, 45.
 Dyssel, Herman, 5, 11 ff., 23, 28.
 Dyssel, Fægtemester, 5.

 Elsegaard, Skipper, 29, 34.
 Erland, Tjener hos Hans Gram, 18, 22, 25.

 Fers, Rektor, 30, 33.
 Fleischer, Apotheker, 16, 17.
 Foss, Etatsraad, 6, 7.
 Frederik, Kronprinds, 40.

 Giøe, Anne, Frøken, 35.
 Gram, Familien, 26 ff.
 Gram, Hans, Brygger, 17, 26 ff.
 Gram, Peder, Supercargo, 27.

 Gram, Niels, Guldsmed, 27.
 Grotum, Madam, 19.
 Güntelberg, Capt-Lieutenant, 10, 17.

 Hagen, Hans Henrich, Skomager, 22, 23.
 Haldan, Antoni, Student, 43.
 Hammershaimb, Fr. W., Landfoged, 5.
 Hammershaimb, E. M., f. Robring, 5, 8.
 Hammershaimb, Elisabeth Kirstine, 10.
 Hammershaimb, Fr. Carl, kst. Landfoged, 44, 45.
 Hardenberg, Eiler, Lehnsmand, 37.
 Hersleb, P., Biskop, 42, 44.
 Holst, Familien, 9.
 Häuserich, Kræmmer, 16.

 Korup, Hans Pedersen, Brygger, 19.
 Kreyer, Lorens, Justitsraad, 14.
 Kreyer, Severin, 14.

 Lange, Hans, 32, 43, 44.
 Lassen, Jens, Raadmand, 19.
 Lindemann, Jacob, Assistentshusforvalter, 20.
 Lund, Commerceraad, 39, 43.
 Lund, Borgmester, 19.
 Løwe, Jesper, Præst, 33.

 Marcussen, Diderich, Landfoged, 5.
 Meyer, Carsten, 23.
 Møller, Gregers, 6.

 Nordbye, Søren, 38.
 Numsen, Generalmajor, 24, 28.

 Osten, v., Geheimeraad, 40.

 Palmstierna, Oberst, Gesandt, 36, 39.
 Pedersen, Niels, Præst, 37.
 Pedersen, Jens, Tjenestekar, 17.
 Petersen, Madam, 17.
 Petersen, Martin, Kammertjener, 9, 22.
 Plessen, Carl Adolph, Overkammerherre, 25.

Plessen, Chr. Ludvig, Geheimeraad, 25, 28, 33.	Strelow, Hans, Biskop, 37.
Plessen, f. Skeel, Frue, 25.	Thestrup, Biskop, 19.
Povelsen, Peder, Brændevinsbrænder, 31.	Thott, Otto, Statsminister, 33.
Povelsen, Claus, 6.	Trygonius, Niels, Præst, 37.
Raben, Admiralinde, 13, 14, 23, 24.	Tveed, Jørgen, 25.
Raben, Fr., Geheimeraad, 25.	Wallin, Georg, Biskop, 36, 38.
Ramshart, Kjøbmand, 25, 28, 29, 31, 32.	Walther, Oberst, 27.
Rantzau, Chr., Greve, 25, 45.	Weinmann, Evert, 17.
Robring, Johan, Borgmester, 5.	Werming, Peder, Brygger, 30, 31, 34.
Scharffenberg, Enke efter Apotheker, 30.	Weyhe, Jomfru, 39.
Slange, Conferentsraad, 17.	Weyhe, Student, 24.
Sommer, Peder, 25, 33.	Wivet, Ritmester, 24, 28.
Sprick, Ludolf, Isenkræmmer, 17.	Zimmer, Klædekræmmer, 9, 18, 27, 30, 31.
Stibolt, Commandeur, 6, 9, 18, 20, 27.	
-

